

Op weg naar een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

Overdrachtsdocument

Inhoudsopgave

Ten geleide 4

Samenvatting 8

1 Inleiding 11

2 Ambities 16

2.1 Leefmilieus voor jong en oud 16

2.2 Economie ontwikkelen vanuit eigen regionale kracht 18

2.3 Gezonde leefomgeving voor mens en natuur 20

2.4 Voorbereid op de gevolgen van de klimaatverandering 22

2.5 Regionale cultuur als ontwikkelkracht 24

3 Regionale agenda 27

3.1 Inzetten op complete knopen en kernen 27

3.2 Regionale strategie voor werkgelegenheidsgroei 32

3.3 Completer netwerk aan verbindingen 37

3.4 Toekomstbestendig en productief landschap 42

4 Toegroeien naar een Nationaal Bod 49

4.1 Nationale belangen in de regio 49

4.2 Agrarisch productielandschap 51

4.3 Maritiem cluster Den Helder 52

4.4 Agriport A7 54

4.5 Boekelermeer 56

5 Afmaken, koers houden en uitvoeren 58

6 Bijlagen 61

Colofon 67

“Welke regio wil NHN worden?”

“Waar moeten wij aan werken om deze richting in te slaan?”

“Wat kan NHN bieden voor nationale belangen?”

“Hoe kan NHN de koers houden en uitvoeren?”

Ten geleide

De ruimtelijke uitdagingen in Noord-Holland Noord worden steeds groter. De komende decennia hebben veel opgaven als woningbouw, mobiliteit, landbouw, natuur, recreatie, bedrijven, het watersysteem, het energiesysteem en defensie behoefte aan ruimte. Ze vereisen bovendien een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving en doen een beroep op andere hulpbronnen die nu of in de toekomst schaars zijn, zoals elektriciteit, zoetwater en arbeid.

Deze uitdagingen stoppen niet bij de grenzen van gemeenten of regio's. Ze vragen om een samenhangende aanpak. Daarom is het belangrijk om samen te werken en oplossingen te zoeken op het schaalniveau van de regio als geheel: de regio Noord-Holland Noord.

De regio Noord-Holland Noord werkt al intensief samen op thema's als woningbouw, mobiliteit en economie. Om als regio zichtbaarder te worden richting het Rijk en de samenwerking actief en in alle breedte te versterken hebben de 19 deelnemende partijen – te weten de 17 gemeenten van de Regio Alkmaar, de regio Kop van Noord-Holland en de regio Westfriesland samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland – eind 2024 gezamenlijk opdracht gegeven voor het opstellen van een Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord.

In dit proces werken wij alsof het Rijk deze regio al heeft aangewezen als een NOVEX-gebied. Een NOVEX-gebied is een gebied waar veel nationale belangen samenkomen en waar versnelling in de uitvoering wenselijk is. Noord-Holland Noord is een gebied waar veel nationale opgaven samenkomen en waar vanuit een NOVEX-aanpak samengewerkt kan worden. Op basis van afspraken tussen Rijk en provincie in het Ruimtelijk Arrangement heeft een aantal ministeries zich aangesloten bij ons proces. Met deze steun maken wij van het Ontwikkelperspectief NHN een gezamenlijk perspectief van Rijk en regio.

Eén gemeenschappelijk verhaal

Het Ontwikkelperspectief NHN wordt een gezamenlijk koersdocument van 17 gemeenten, provincie, Hoogheemraadschap en het Rijk voor de ruimtelijke ontwikkeling in deze regio. Het legt een basis voor regionale samenwerking binnen Noord-Holland Noord. Met één gezamenlijk verhaal zet de regio een koers voor de fysieke leefomgeving uit en zet zij een stip op de horizon. Alle betrokken partijen – zowel de opdrachtgevende overheidspartijen als andere organisaties – dragen daar vanuit de eigen rol en bevoegdheden aan bij.

Een gezamenlijk Ontwikkelperspectief NHN legt ook een stevige basis voor toekomstige samenwerking met het Rijk. In de Ontwerp-Nota Ruimte zegt het Rijk dat 'elke regio telt' en nodigt het regio's uit voor het opstellen van een

NHN: een gestapelde samenwerking van 3 deelregio's, 17 gemeenten

Afbeelding 1. Overzichtskartaal NHN

integraal perspectief. Met het opstellen van een Ontwikkelperspectief NHN gaat de regio in op deze uitnodiging en zet de regio zich op de kaart bij het Rijk. Daarmee geven wij aan hoe Noord-Holland Noord waardevol kan zijn voor nationale opgaven, maar ook welke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn, bijvoorbeeld voor woningbouw en mobiliteit. Zo verbinden wij nationale belangen aan regionale behoeften.

Hoe werkt een Ontwikkelperspectief?

Het Ontwikkelperspectief NHN wordt naar verwachting eind 2026 onderschreven door de colleges van B&W van alle 17 gemeenten, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland, het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en het Rijk. Een ontwikkelperspectief is geen regionale Omgevingsvisie waarin alle thema's en opgaven van het omgevingsbeleid een plaats hebben en waarin één overheid (gemeente, provincie of Rijk) definitieve keuzes maakt over het ruimtegebruik. Een Ontwikkelperspectief is een koers die door meerdere partijen gezamenlijk wordt ingezet en beperkt zich tot de ontwikkelopgaven waarop samenwerking directe toegevoegde waarde heeft. Het perspectief wordt daarna verder uitgewerkt in concrete meer gedetailleerde ruimtelijke besluiten, bijvoorbeeld over woningbouw, infrastructuur, economie en landschap. Gemeenteraden, het college van hoofdingelanden van het

Hoogheemraadschap en Provinciale Staten hebben hierin uiteindelijk het laatste woord omdat zij bevoegd zijn voor het maken van keuzes in de ruimtelijke ontwikkeling en het watersysteem. Daarom is het belangrijk dat de koers, voordat de regio die inzet, in deze gremia besproken wordt. Zo kunnen hun wensen en opvattingen optimaal worden meegenomen bij de uitwerking van deze koers.

Proces

Wij zijn nu halverwege in ons proces om één gemeenschappelijk verhaal te maken voor deze regio. Begin 2025 zijn wij van start gegaan met een gezamenlijk opgavendocument. Hierin zijn de belangrijkste ruimtelijke opgaven voor Noord-Holland Noord samengebracht. In het document dat hier voorligt, 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief NHN', delen wij een tussenstand van het verhaal dat wij tot nu toe hebben ontwikkeld op basis van input vanuit overheden, maatschappelijke partijen en partijen vanuit het bedrijfsleven.

Die input kreeg vorm in vele ambtelijke ateliers en gesprekken. Daarnaast zijn bestuurders van de 19 samenwerkende partijen in drie bestuurlijke ateliers in gesprek gegaan met een aantal sleutelspelers in de regio en met elkaar. Van deze drie bestuurlijke ateliers is een grafische samenvatting gemaakt die wij hebben toegevoegd als bijlage 1, 2 en 3.

Om het gesprek over de ruimtelijke opgaven breder te voeren zijn bestuurders, volksvertegenwoordigers, maatschappelijke organisaties, ondernemers en belangenorganisaties op 14 november bijeengekomen in Den Helder op het congres 'Krachtig Noord-Holland Noord: samenwerken, ruimte maken, aanpoten'. Een kort verslag van ons congres is te vinden in bijlage 4.

De bestuurlijke begeleiding van het proces is in handen van de Stuurgroep Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord, bestaande uit de gedeputeerde namens de provincie, de hoogheemraad namens het Hoogheemraadschap en zes wethouders namens hun deelregio's.

Op weg naar een Ontwikkelperspectief NHN

Officieel markeert dit document de overdracht naar een nieuwe stuurgroep die na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 zal worden samengesteld. Maar deze tussenstand is vooral ook een uitnodiging om het gesprek de komende maanden verder te voeren met alle partijen die deze regio nodig heeft bij haar ruimtelijke ontwikkeling.

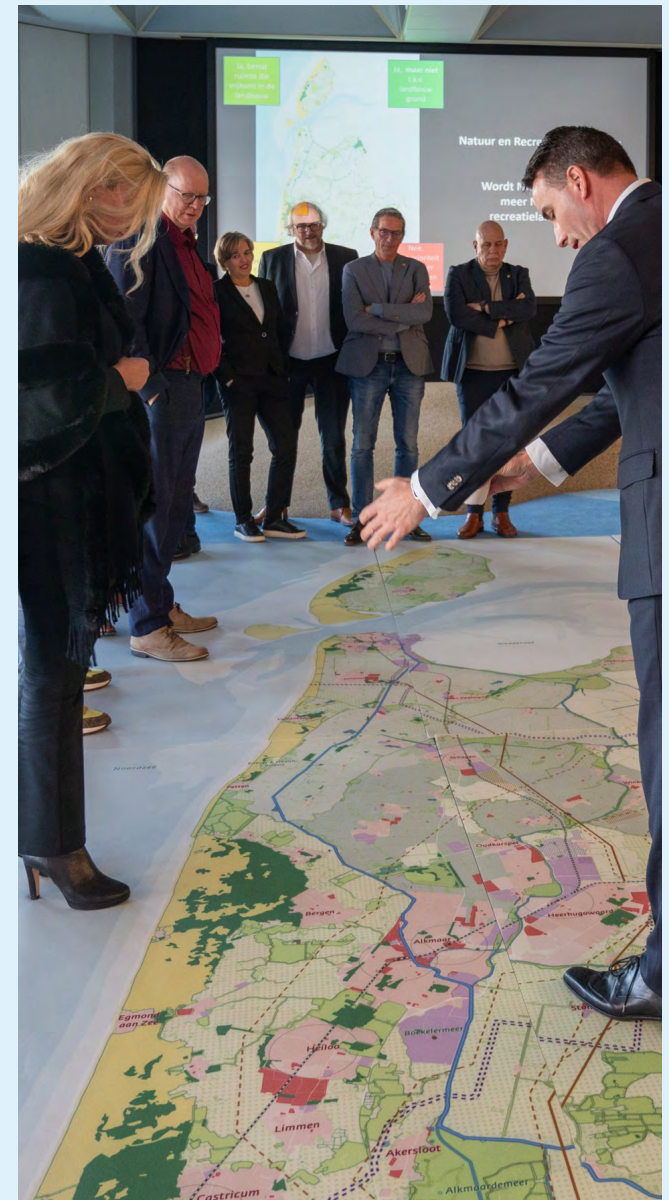
Met dit overdrachtsdocument wordt colleges gevraagd om advies, worden ministeries actief betrokken om met ons mee te werken aan een gezamenlijk product van Rijk en regio, en verdiepen wij onze gesprekken met maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven. Wij hebben in 2026 dus nog een jaar om de koers die hier wordt beschreven te verbeteren, aan te scherpen, te verrijken, en waar nodig te veranderen.

Al deze reacties samen leggen de basis voor de conceptversie van het Ontwikkelperspectief NHN. Deze gaan wij in het najaar 2026 bespreken in raden, staten en hoofdingelanden, waarna de uiteindelijke koers eind 2026 wordt vastgesteld. Wij zijn benieuwd naar uw bijdrage en reactie.

Stuurgroep Ontwikkelperspectief NHN

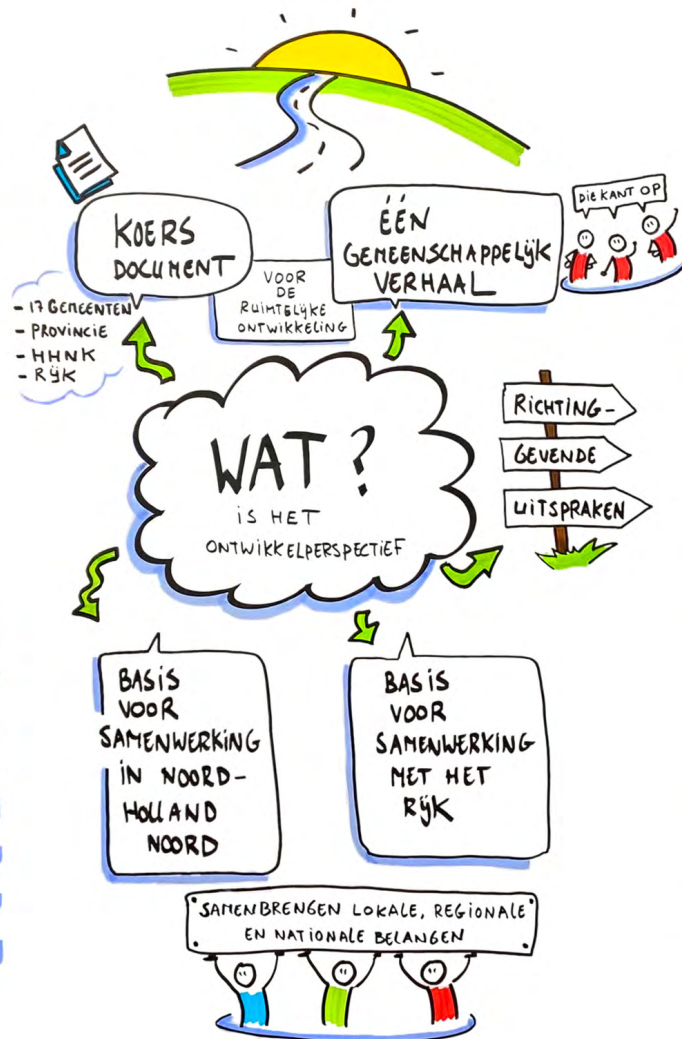
Petra Bais, voorzitter	Wethouder Den Helder
Jos Beemsterboer	Hoogheemraad HHNK
Jan Franx	Wethouder Enkhuizen
Arthur Helling	Wethouder Hoorn
Simco Kruijer	Wethouder Schagen
Nils Langedijk	Wethouder Dijk en Waard
Esther Rommel	Gedeputeerde Noord-Holland
Lars Ruiter	Wethouder Alkmaar

Voor reactie:
ontwikkelperspectief.nhn@noord-holland.nl

ONTWIKKELPERSPECTIEF

NOORD-HOLLAND NOORD

Samenvatting

1. Wij benaderen alle ruimtelijke opgaven vanuit **het perspectief van de brede welvaart**. De brede welvaart in de regio is nu relatief hoog, maar ongelijk verdeeld. Overkoepelende ambities zijn aantrekkelijke woonmilieus voor jong en oud, sociaal-economisch perspectief, een gezonde leefomgeving voor mens en natuur, een klimaatadaptieve omgeving en uitgaan van de regionale cultuur als ontwikkelkracht.
2. De Woondeal met het Rijk geeft een enorme stimulans aan Noord-Holland Noord. Tot 2040 worden er **42.500 woningen toegevoegd**. Dit biedt kans om te bouwen voor de groepen waarvoor de grootste tekorten op de woningmarkt bestaan, zoals senioren en starters. Beide groepen vragen om woningen nabij voorzieningen: in bestaand stedelijk gebied (en dan vooral bij OV-knooppunten) en in kernen waar ook voorzieningen aanwezig zijn.
3. We werken tegelijk aan **structurele werkgelegenheidsgroei**. Want met 42.500 nieuwe woningen zal de beroepsbevolking hard groeien. We willen voorkomen dat zij massaal zijn aangewezen op banen in de Metropoolregio Amsterdam, want dan loopt de infrastructuur naar het zuiden nog verder vast.
4. Noord-Holland Noord is belangrijk voor de **weerbaarheid, strategische autonomie en toekomstige welvaart** van Nederland en Europa. Sectoren die toch al sterk zijn in de regio, worden daardoor nog belangrijker: agrifood, maritieme veiligheid, energie, gezondheid en digitalisering.
5. De **arbeidsmarkt is een kritieke factor** voor de ontwikkeling van deze sectoren. We bouwen daarom niet alleen voor de eigen demografische behoefte, maar ook voor een betere regionale arbeidsmarkt. We kunnen de deur niet openzetten voor bedrijven uit andere regio's als die niet goed aansluiten bij het DNA van onze regio.
6. We helpen het bedrijfsleven zichzelf te organiseren en bevorderen de **groei van economische ecosystemen**. Onderdeel daarvan zijn onderwijsinstellingen bij OV-knooppunten, innovatiemilieus, onderscheidende bedrijventerreinen en Bedrijven Investeringszones (BIZ'zen).
7. **Weerbare en veerkrachtige mobiliteitsnetwerken** zijn een voorwaarde voor de ontwikkeling van de regio. Voortbouwend op de regionale bereikbaarheidsvisie zetten we onder meer in op versterking van de corridors rond Alkmaar, naar Den Helder en Westfriesland, betere oost-westverbindingen, stimuleren van de tegenspits richting MRA en beter benutten van de verbindingen met Flevoland en Friesland.
8. De **landbouw wordt geconfronteerd met nieuwe condities** volgend uit onder meer het watersysteem, ecologische versterking en de bodemkwaliteit. Dit vraagt aanpassingen van boeren. Individuele ondernemers of collectieven met veelbelovende innovaties verdienen ruimte en steun van de overheid.
9. Een **toekomstbestendig en productief landschap** vraagt verder om investeringen in waterberging, waterveiligheid, natuur en recreatie, met behoud van de erfgoedwaarde. Dat vraagt om gebiedsgericht werken en samenwerking tussen boeren, landschaps- en natuurbeheerders en overheden.
10. Onze regio zet zo koers naar een **groeierende betekenis voor meerdere nationale belangen**, zoals veiligheid, energie, voedselzekerheid en digitalisering. In 2026 wil de regio met het Rijk uitwerken wat ze kan betekenen voor deze nationale belangen en wat daarvoor nodig is.

11. Vier gebieden spelen een **sleutelrol in die nationale belangen**: het agrarisch productielandschap, de Boekelermeer, het maritiem cluster Den Helder en Agriport A7. Met het Rijk werken wij aan een gezamenlijk perspectief om lokale, regionale en nationale belangen samen te brengen.
12. Hoge regionale ambities voor wonen en werken vragen ook om hoge ambitie op andere opgaven. **In 2026 gaan wij in gesprek** met partijen op zoek naar hogere ambities o.a. op het gebied van recreatieve en groenblauwe netwerken, natuurontwikkeling en het watersysteem.
13. De Regio Noord-Holland Noord is in oprichting. Hierin **coördineren de deelnemende partijen hun bijdragen aan de regionale ontwikkeling**. De Regio NHN werkt met bestuurlijke platforms voor de thema's wonen, mobiliteit en economie. Regionaal werken vanuit één Ontwikkelperspectief, en gezamenlijk koers houden, vraagt om frequent integraal bestuurlijk overleg. Kiest de regio hiervoor, dan is verbreding van de regio-organisatie NHN nodig.
14. Dit Overdrachtsdocument is de opmaat naar een Ontwikkelperspectief. Het markeert de overgang naar een nieuwe stuurgroep na de raadsverkiezingen in maart. Maar het is bovenal **een uitnodiging tot gesprek**. Wij hebben in 2026 nog een jaar de tijd om de koers die hier wordt beschreven te verbeteren, aan te scherpen, te verrijken en waar nodig te veranderen.

H1

Inleiding

Noord-Holland Noord is een regio van samenwerken, ruimte maken en aanpoten. Een pionierende regio die over de grenzen heen kijkt en gewend is om uitdagingen aan te gaan. Dat is altijd zo geweest en zo is het nog steeds. Ook nu zich weer nieuwe vraagstukken aandienen. Dit inleidende hoofdstuk benoemt de belangrijkste karakteristieken, kwaliteiten en opgaven van Noord-Holland Noord, in hun regionale én nationale betekenis. Het introduceert het overdrachtsdocument 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief NHN', waarin de deelnemende partijen de basis leggen onder een nieuwe samenwerking met elkaar en met het Rijk.

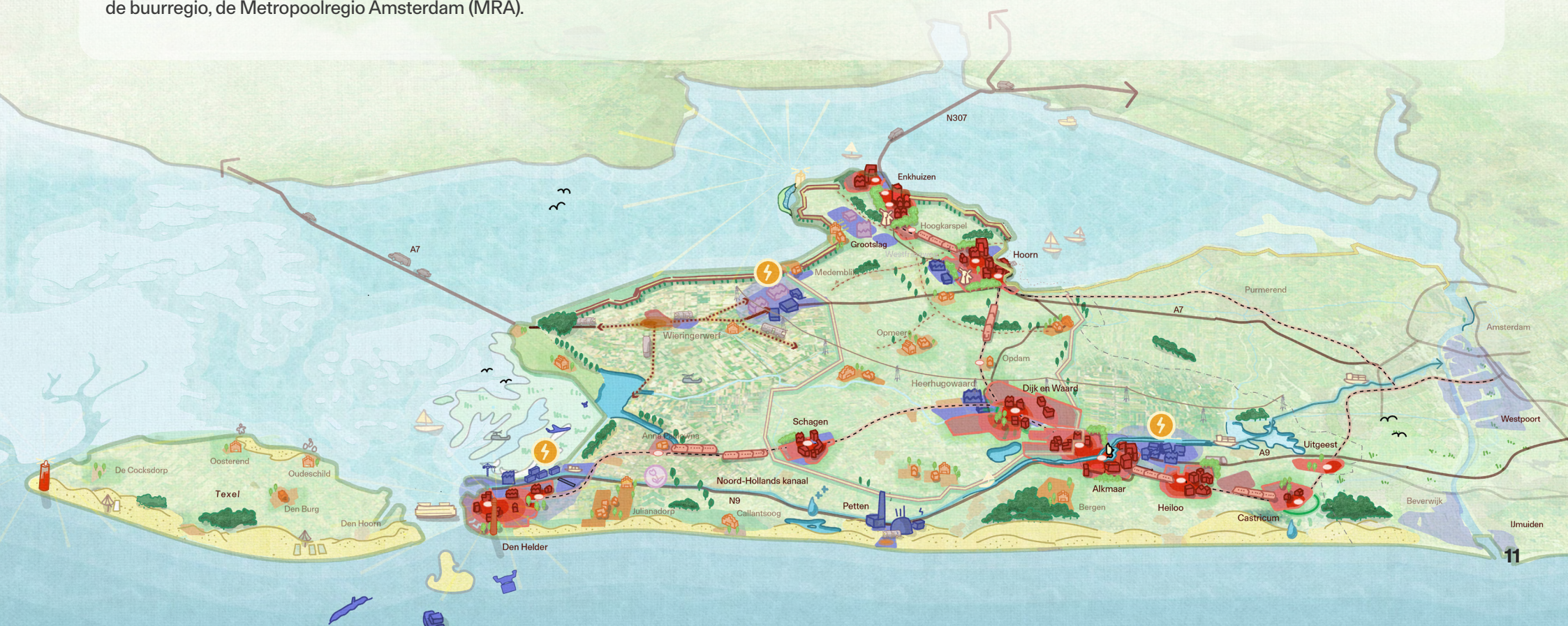
Aan alle kanten verbonden

Vanaf de wegen en paden in Noord-Holland Noord kijk je uit over het uitgestrekte landschap, beschermd door duinen, dammen en dijken. Je ziet historische steden en dorpen, groene woonwijken en moderne economische centra.

Vanuit de lucht zie je een regio die aan alle kanten verbonden is. Dijken verbinden de regio met het noorden en oosten van Nederland, havens ontsluiten de regio voor economisch, militair en toeristisch vaarverkeer en vanuit zee komen, in de toekomst, energiekabels aan land. In het zuiden ligt een dicht netwerk aan weg-, water- en spoorverbindingen met de buurregio, de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Dit unieke laaggelegen gebied heeft in de loop van de eeuwen een geheel eigen profiel opgebouwd dat terug te voeren is op twee karakteristieken: handelsgeest en ingenieurskunst. De harde strijd om het land productief te maken heeft geresulteerd in een agrarisch complex dat miljoenen monden voedt, miljoenen huizen opfleurt en landbouwbedrijven over de hele wereld vooruit helpt met zijn innovaties. Het heeft geresulteerd in kennis van waterbeheer en waterveiligheid die nu, in het licht van de klimaatverandering, weer hard nodig is.

Bewoners van Noord-Holland Noord hebben al eeuwenlang het vermogen om zich aan te passen aan de situatie en te vernieuwen waar dat nodig is. Dat vraagt om aanpotten en samen optrekken. De regio kent een sterke gezamenlijke zin en een grote veerkracht. Hoewel omringd door waardevolle wateren als Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer en Markermeer, is deze regio nooit een geïsoleerd schiereiland geweest. Noord-Holland Noord ligt centraal en wordt de komende jaren alleen maar belangrijker als cruciale schakel in de autonomie, weerbaarheid en welvaart van Nederland en Europa.

Regio in balans

In Noord-Holland Noord wonen bijna 700.000 mensen. Dat zijn er evenveel als in een kleinere Nederlandse provincie. De regio heeft een sterke economie, is internationaal koploper op het gebied van agri & food, zaadveredeling, energie, medische isotopen en maritieme industrie. Dankzij de Woondeal met het Rijk om 42.500 woningen te bouwen neemt het aantal inwoners snel toe. In 2040 zal de bevolking van de regio ongeveer met 10% zijn gegroeid. De beroepsbevolking groeit dan ook mee, maar vanwege de vergrijzing in een wat trager tempo.¹

Voor de ontwikkeling van de regio is het van vitaal belang dat een belangrijk deel van deze nieuwe bewoners werk vindt in Noord-Holland Noord zelf. Het regionale bedrijfsleven heeft behoefte aan talent en arbeidskracht. Alleen dan kan het doorgroeien en de betekenis voor Nederland en Europa voluit waarmaken. Andersom, als nieuwe bewoners in groten getale zouden werken in de MRA, lopen de verkeersverbindingen naar het zuiden verder vast – vooral de tunnels onder het Noordzeekanaal. Dat beperkt de ontwikkelkansen in Noord-Holland Noord op lange termijn.²

Het verbeteren van de balans tussen wonen en werken is daarom een belangrijke keuze die in dit overdrachtsdocument wordt voorgedragen. Als deze balans door beleid en hard werken op termijn verbetert, ontstaan voorwaarden voor verdere ontwikkeling en daarmee ruimte voor toekomstige

keuzes. Dan wordt een regio in balans ook een completere regio, niet alleen met een evenwichtige mix van wonen en werken, maar ook met voldoende agglomeratiekracht, een vitaal platteland en de juiste voorzieningen, in een aantrekkelijk groen en blauw netwerk.

Het water als bondgenoot

De relatie met het water heeft de regio gevormd en gehard. Deze relatie gaat een volgende fase in. Opnieuw staat Noord-Holland Noord voor de vraag hoe het de spreekwoordelijke strijd *tegen* het water om kan buigen in een productief partnerschap *met* het water. Dat heeft alles te maken met de verandering van het klimaat. Stijging van de zeespiegel maakt versterking van de kustwering noodzakelijk. Bij hevige neerslag kan het water

Noord-Holland Noord, bestaande prognoses	2025	2040 Prognose op basis van woondeal met het rijk	2050 Prognose WLO Hoog (2025) ³
Bevolking	700.000	+70.000	+90.000
Beroepsbevolking			+45.000
Aantal banen in regio			+20.000
Saldo uitgaande forenzen			+25.000

Ambitie 'Regio in balans' Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord	2025	2040	2050
Bevolking	700.000	+70.000	+90.000
Beroepsbevolking		+35.000	+45.000
Aantal banen in regio		+35.000	+45.000
Saldo uitgaande forenzen			0

Bestaande prognoses en ambities in aantallen (beroeps)bevolking, aantal banen en saldo uitgaande forenzen.

soms niet meer tijdig worden weggepompt. En voor deze regio, sterk in agri & food, wordt omgaan met zoetwater een belangrijk vraagstuk. Periodes met droogte en tekorten aan zoetwater gaan vaker voorkomen. Met onze ingenieurskunst en het sterk ontwikkelde ondernemerschap kunnen wij onze regio tijdig voorbereiden, en ontwikkelt deze regio als tuin van innovatie⁴ kennis en technieken waar ook in andere gebieden behoefte aan is.

Sterk op brede welvaart

Het is goed wonen in Noord-Holland Noord. Dat blijkt uit de Brede Welvaartsindicator van RaboResearch en Universiteit Utrecht.⁵ De brede welvaart ligt boven het Nederlandse gemiddelde. Dat is een belangrijke constatering, omdat 'brede welvaart' alle aspecten bestrijkt van de kwaliteit van leven. Het gaat om veel meer dan 'welvaart' in de traditionele economische zin. Brede welvaart omvat ook elementen als gezondheid, onderwijs, gelijkheid, sociale cohesie, duurzaamheid en de leefomgeving. Deze hoge positie in brede welvaart willen we in de toekomst vasthouden.

Maar de brede welvaart in onze regio is wel ongelijk verdeeld. In de Kop van Noord-Holland blijft deze achter op inkomen, huisvesting, baanzekerheid, en ook op sociale contacten en maatschappelijke betrokkenheid scoort deze deelregio lager. Het Rijk erkent deze achterstand en heeft de Kop van Noord-Holland daarom aangewezen als één van de regio's in het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR). Het NPVR identificeert de sociale opgaven en brengt die tot een gemeenschappelijke aanpak.

Deze invalshoek is een welkome aanvulling op ons ruimtelijke Ontwikkelperspectief. Ervaringen die we zullen opdoen in de Kop van Noord-Holland, kunnen in de toekomst ook in de andere deelregio's worden benut.

Nationale belangen

Door de verbindingen in alle richtingen en de strategische ligging aan zee kan Noord-Holland Noord substantieel bijdragen aan nationale belangen. We hebben een belangrijke rol voor heel Nederland in ten minste vijf van de nationale belangen die de Ontwerp-Nota Ruimte onderscheidt:

- nationale veiligheid en ruimte voor militaire activiteiten,
- een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening en bijbehorende energiehoofdinfrastructuur,
- een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit,
- een toekomstbestendige circulaire economie,
- voedselzekerheid en een duurzame voedsel- en agropductie.

Deze vijf nationale belangen richten zich op het verbeteren van de weerbaarheid en de strategische autonomie van Nederland en Europa. Deze behoefte is de afgelopen jaren groter geworden als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen en internationale dreigingen. Noord-Holland Noord kan als regio, met sterke troeven op het gebied van voedselproductie, maritieme veiligheid, gezondheid en digitalisering een belangrijke bijdrage leveren

aan onze nationale weerbaarheid en strategische autonomie.⁶

Voor deze nationale belangen is Noord-Holland Noord nu al van grote waarde, maar er liggen zeker kansen om in de toekomst meer maatschappelijke waarde toe te voegen. Om deze kansen waar te maken, zijn vaak investeringen nodig in ruimtelijke randvoorwaarden, zoals bereikbaarheid, energie, klimaatadaptatie en woningbouw. Door tegelijk te investeren in nationale belangen en de randvoorwaarden kunnen nationale belangen verbonden worden aan regionale behoeften. Het Ontwikkelperspectief biedt een kans om tussen Rijk en regio tot formules te komen waarin het zuur en zoet van nationale belangen en regionale behoeften in samenhang kunnen worden besproken. Dat is een voorwaarde om maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak te ontwikkelen voor noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Deze formules hebben wij nu nog niet, maar gaan wij in 2026 samen met Rijkspartijen opstellen.

Leeswijzer

Dit overdrachtsdocument ‘Op weg naar een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord’ is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 2 gaat over de integrale ambities van deze regio. Welke regio wil NHN worden? Wat is onze gezamenlijke stip op de horizon?

In hoofdstuk 3 worden deze ambities nader uitgewerkt in acties. Waar moeten wij aan werken om deze richting in te slaan? Voor een groot deel is deze regio daar al mee bezig:

- Voor woningbouw komt de koers op hoofdlijnen overeen met de afspraken tussen Rijk en regio, en met regionale planontwikkeling.
- Voor mobiliteit wordt een langetermijnperspectief geschetst waar Rijk en regio incrementeel, stap voor stap, naar toe kunnen werken op basis van urgentie, toekomstige ontwikkelingen en reële behoefte aan mobiliteit.
- Om de woon-werkbalans te verbeteren wordt voorgesteld om de ontwikkelkansen van de belangrijkste economische innovatieve clusters te vergroten en te benutten, met als gezamenlijke doel te komen tot structurele groei van werkgelegenheid.
- Voor het landelijk gebied wordt extra aandacht gevraagd om de regio met betrokken partijen voor te bereiden op nieuwe condities, onder meer als gevolg van de klimaatverandering, voor een productief en gezond landschap.

Hoofdstuk 4 gaat nader in op nationale belangen waar in de toekomst mogelijk ruimte voor nodig is in Noord-Holland Noord. In het Ontwikkelperspectief NHN nemen wij geen voorschot op toekomstige besluitvorming waarvan bevoegdheden bij onze volksvertegenwoordigers liggen. In onze koers bereiden wij bestuurders van de deelnemende partijen voor om met het Rijk samenhang te zoeken en draagvlak te ontwikkelen, zodra vanuit nationale belangen een beroep wordt gedaan op ruimte in deze regio.

Tot slot geven wij in hoofdstuk 5 onze eerste voorlopige gedachten over hoe de regio Noord-Holland Noord samen met andere partijen haar koers kan uitvoeren en bijsturen waar nodig. De regio is net begonnen en de organisatie is in opbouw. Dat biedt ruimte voor verdere stappen. Hoe de regio het beste om kan gaan met een integraal Ontwikkelperspectief NHN, wordt in 2026 nader uitgewerkt.

H2

Ambities

Dit hoofdstuk gaat over de integrale ambities van de regio. Welke regio wil Noord-Holland Noord worden? Welke gezamenlijke stip op de horizon hoort daarbij? We zetten koers naar een blijvende brede welvaart voor iedereen, gelijk verdeeld over de regio. Daarbij horen vijf ambities die doorwerken in alle ruimtelijke projecten en maatregelen waar we in de regio voor staan. Noord-Holland Noord werkt toe naar een regio:

- met leefmilieus voor jong en oud,
- die haar economie ontwikkelt vanuit eigen kracht,
- met een gezonde leefomgeving voor mens en natuur,
- die is voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering,
- die haar regionale cultuur inzet als ontwikkelkracht.

2.1 Leefmilieus voor jong en oud

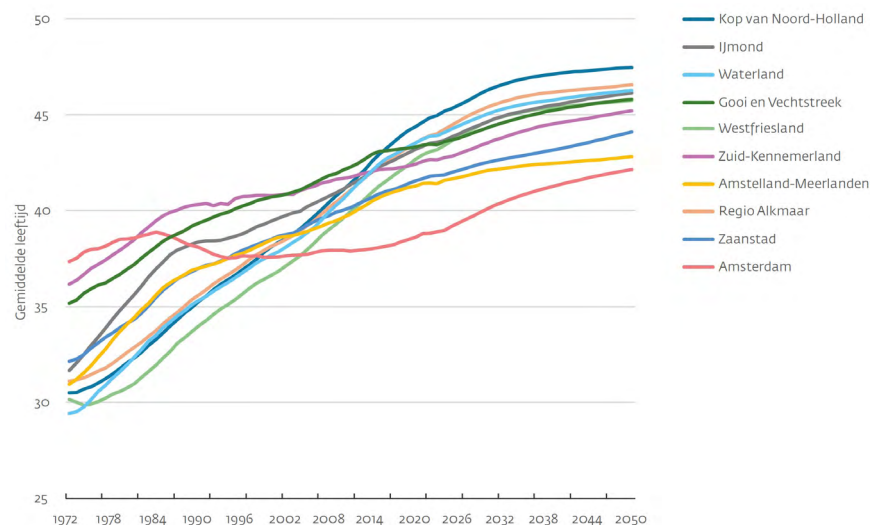
Rond het jaar 2000 had Westfriesland de jongste bevolking van Noord-Holland. Ook in de Regio Alkmaar en de Kop van Noord-Holland was de gemiddelde leeftijd laag. Dat beeld is drastisch omgeslagen. Op dit moment is de bevolking in Noord-Holland Noord relatief oud. De verwachting is dat die ontwikkeling zich tot 2050 voortzet, tenzij we actie ondernemen om jongeren meer perspectief te bieden. Om zich aan de regio te kunnen binden, hebben jongeren ten minste zicht nodig op een woning, een opleidingsplek en een baan.

Het vasthouden van jongeren is niet alleen belangrijk voor de sociale structuur in de regio, maar ook voor de arbeidsmarkt. Alle talent is nodig. Inherent aan de vergrijzing is een toenemende zorgbehoefte. Daar is personeel voor nodig. Daarnaast kent de regio een aantal clusters met uitstekende ontwikkelingskansen die het regionale belang ver te boven gaan (zie de volgende paragraaf), maar ook die zijn afhankelijk van voldoende arbeidskrachten. Om de arbeidsmarkt op peil te houden volstaat het niet om onze jongeren perspectief in de regio zelf te bieden. Er is ook talent van buiten nodig.

We moeten in Noord-Holland Noord kortom bouwen voor senioren, voor starters en voor de arbeidsmarkt. Een belangrijke eerste stap is al gezet. Met het Rijk is afgesproken om 42.500 woningen te bouwen tot 2040. Dat zijn er meer dan voor de eigen bevolkingsgroei nodig is.

Die woningbouwopgave zetten we in om leefmilieus te ontwikkelen die juist deze groepen aanspreekt, en die nu onvoldoende aanwezig zijn in de regio. Woonvoorkeuren van senioren en starters komen voor een belangrijk deel overeen, ondanks de verschillen in levensfase. Zowel senioren als starters zijn geholpen met kleinere maar comfortabele woningen in de nabijheid van voorzieningen.

We zoeken de locaties voor woningbouw daarom in de eerste plaats binnen bestaande stedelijke gebieden. Met name stationslocaties zijn logische plekken voor woningbouw. Daar kan in een hoge dichtheid worden gebouwd. Vaak zijn al voorzieningen en arbeidsplaatsen in de buurt, en dankzij de publieksstromen hebben ze kans om door te groeien. De verstedelijking helpt ook om investeringen in het openbaar vervoer haalbaar te maken.

Bevolkingsprognose 2024-2050, Provincie Noord-Holland (CBS, PNH)

Woningbouw in dorpen en kleinere steden zonder directe aansluiting op het railnet blijft nodig voor de leefbaarheid in het landelijk gebied en om te voorzien in de woonbehoefte van de plaatselijke bevolking. We bouwen met name in voorzieningskernen, waar winkels, scholen en zorgvoorzieningen gevestigd zijn. Ook dat zal meer dan in het verleden gaan om kleinere woningen voor starters en senioren binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen. Woningbouw helpt om kleine kernen leefbaar te houden.

De aantrekkelijkheid van het leefmilieu wordt door nog veel andere kwaliteiten bepaald – alles wat valt onder onze centrale ambitie van brede welvaart. Ook de inrichting van de openbare ruimte en de attractiviteit en toegankelijkheid van het omliggende landschap zijn er bijvoorbeeld onderdeel van. De energievoorziening, klimaatbestendigheid en het drinkwater zijn op korte of lange termijn kritieke factoren bij de woningbouw.

Ook daar zoeken we met het Ontwikkelperspectief antwoorden op. Zo werken we aan complete, aantrekkelijke leefmilieus voor jong en oud – in aanvulling op de groene woonmilieus voor gezinnen die in de regio al rijkelijk beschikbaar zijn.

Alkmaar. Foto: Hans B

2.2 Economie ontwikkelen vanuit eigen regionale kracht

Rijk en regio delen de ambitie om de eigen economische kracht van de regio uit te bouwen. Dat heeft twee doelen. Ten eerste kunnen de innovatieclusters in de regio belangrijk bijdragen aan het verdienvermogen dat nodig is voor de toekomstige welvaart van Nederland. Het rapport van Wennink (2025)⁷ vraagt daar aandacht voor. Onze regio heeft innovatieve clusters op alle gebieden waar Nederland volgens Wennink meer op moet inzetten. Ten tweede draagt uitbouw van de eigen economische kracht bij aan meer balans tussen wonen en werken. Structurele werkgelegenheidsgroei kan voorkómen dat er nieuwe grote investeringen nodig zijn in de verbindingen met de MRA, met name rond het Noordzeekanaal.

Sterke, innovatieve clusters in Noord-Holland Noord zijn het agri & foodcomplex (met onder meer Seed Valley), het Maritiem Cluster Den Helder, de Energy & Health Campus, het Energy Innovation Park Alkmaar en het ICT-cluster rond Alkmaar. De kans is groot dat deze clusters de komende jaren belangrijker worden, omdat nationale en Europese overwegingen rond het vergroten van weerbaarheid en strategische autonomie steeds zwaarder gaan wegen.

Deze clusters vormen een solide basis voor de groei van werkgelegenheid voor (hoog) opgeleid talent met een praktische oriëntatie. Het arbeidsaanbod in de regio is echter schaars. De groei van de beroepsbevolking die verbonden is aan de woningbouwopgave, moet daarom vooral ten goede komen aan de bestaande innovatieve clusters.

Daarom is het essentieel dat de regio samenwerkt en gezamenlijk keuzes maakt. Enerzijds om te voorkomen dat bedrijven – zoals grote distributiecentra of omvangrijke glastuinbouwbedrijven – zich vanuit andere regio's in Noord-Holland Noord vestigen terwijl de arbeidsmarkt daar onvoldoende ruimte voor biedt en ze niet of nauwelijks bijdragen aan het versterken van het verdienvermogen en de brede welvaart. Anderzijds om juist ruimte te creëren voor groei die wél past bij de eigen regionale economische kracht.

Een strategie voor evenwichtige, structurele werkgelegenheidsgroei verbetert de woonwerkbalans en biedt ruimte aan eigen regionaal ondernemerschap. Omdat veel bedrijven direct bijdragen aan nationale opgaven, heeft zo'n strategie ook een nationaal belang. Hoe Rijk en regio hierbij kunnen samenwerken, wordt besproken in hoofdstuk 4.

Alleen ruimte bieden is echter niet voldoende om structurele werkgelegenheidsgroei te realiseren. Het vraagt om een integrale, langjarige strategie waarin veel partijen een actieve bijdrage leveren. In Noord-Holland Noord zijn deze partijen al aanwezig. Denk bijvoorbeeld aan het mbo- en hbo-onderwijs, het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid (RPAhn) en het Ontwikkelingsbedrijf NHN. Zij zijn goed georganiseerd en staan klaar om samen met de regio een belangrijke impuls te geven aan de economie van Noord-Holland Noord.

Bedrijventerrein West-Friesland. Foto: xxxx

2.3 Gezonde leefomgeving voor mens en natuur

De leefomgeving heeft een grote invloed op onze gezondheid en ons welzijn. In positieve zin als de omgeving uitnodigt om te bewegen, gezond te eten en sociale contacten te onderhouden. Groen, schone lucht, veilige fiets- en wandelroutes en toegankelijke voorzieningen dragen hier direct aan bij. Tegelijkertijd kan de leefomgeving ook een negatieve invloed hebben. Extreme hitte, luchtverontreiniging, geluid- of geurhinder en een gebrek aan veilige of prettige verblijfsplekken kunnen onze gezondheid onder druk zetten.

Het RIVM heeft onderzocht hoe de condities voor een gezonde leefomgeving zijn voor de inwoners van de verschillende delen van Noord-Holland Noord.⁸ Het bracht zowel de positieve gezondheidsbevorderende omgevingsfactoren in beeld als de negatieve gezondheidsbedreigende factoren. Daarnaast ging het na waar naar verhouding de meeste kwetsbare mensen wonen. Die kwetsbaarheid hangt samen met bijvoorbeeld ouderdom, eenzaamheid en sociaaleconomische status.

Uit de analyse komen sterke verschillen binnen Noord-Holland Noord naar voren.⁹ Kort gezegd stapelen in het zuidelijke deel van de regio de gezondheidsbedreigende factoren zich op, maar scoren ook de gezondheidsbevorderende factoren het hoogst. In het noordelijk deel is de situatie precies omgekeerd. Daarnaast spelen issues rond kwetsbare inwoners met name in en om Den Helder en Alkmaar.

Onderdeel van een gezonde leefomgeving is een gezonde natuur. Biodiversiteit is daar de graadmeter voor. De hoogste natuurwaarden zijn te vinden in en langs de Noordzee, Waddenzee en IJssel- en Markermeer. Afwisseling speelt hier een grote rol: hoog en laag water, dieptes en ondieptes, duin en binnenduintrand, binnendijs en buitendijs gebied. In het oude zeeleigebied en de droogmakerijen dragen lijnvormige structuren de natuurwaarden, bijvoorbeeld dijken en kreken. Natte, kruidenrijke graslanden, zoals in de Eilandspolder, zijn vooral voor weidevogels van belang. Een compleet en gezond ecosysteem bestrijkt het gehele grondgebied, ook de gronden in agrarisch en stedelijk gebruik.

De biodiversiteit loopt terug. We staan voor een opgave om een robuuster en veerkrachtiger groenblauw netwerk te realiseren, binnen en buiten natuurgebieden. Water is daarvoor een belangrijk sturingsmiddel, zowel het peil als de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. De Kaderrichtlijn Water van de Europese Unie is bedoeld om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te bereiken.

Schoon water, schone lucht en een schone bodem bevorderen de gezondheid van mens en natuur. Dat vraagt samenwerking tussen verschillende partijen en toepassing van schone technieken en technologieën in alle economische sectoren, de mobiliteit en de energievoorziening, zeker bij nieuwe ontwikkelingen. In gebiedsontwikkelingen kan de regio haar ambities voor een gezonde leefomgeving structureel meenemen en verbinden met andere opgaven, zoals klimaatadaptatie, mobiliteit, energietransitie, natuurontwikkeling en woningbouw.

Waal en Burgerdijk. Foto: Theo Baart

2.4 Voorbereid op de gevolgen van de klimaatverandering

Omgaan met de gevolgen van de klimaatverandering is een bestaansvoorwaarde, in heel Nederland maar zeker in Noord-Holland Noord. De combinatie van groot water aan bijna alle kanten, de lage ligging en de afstand tot de Nederlandse rivieren (als belangrijke zoetwaterbron) stelt flinke uitdagingen. Dit werkt door in het ruimtegebruik. De regio heeft de spreekwoordelijke strijd tegen het water altijd weten om te buigen in een bondgenootschap met het water. Dat is nu opnieuw nodig.

Het gaat om behoud van waterveiligheid, preventie van wateroverlast, de beschikbaarheid van zoetwater en tegengaan van verzilting van grondwater. Dijken en duinen beschermen Noord-Holland Noord tegen water van buiten; de Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer en Markermeer. Binnendijken voorkomen overstromingen vanuit de binnendijkse wateren. De zeespiegelstijging en de frequenter voorkomende extreme regenval stellen hogere eisen aan waterkeringen. Ook stedelijke en economische ontwikkeling kan aanleiding geven voor het versterken van keringen. Bij een grotere potentiële economische schade en meer potentiële slachtoffers hoort een strengere norm voor het risico op overstroming. Bouwen in kwetsbare gebieden kan daardoor zorgen voor een extra investeringslast.

We voorkomen overlast door extreme regenval bij voorkeur door overvloedige neerslag tijdelijk op te vangen in plaats van direct af te voeren. In diepe polders is daarvoor een oppervlak nodig van vijf tot tien procent per polder. In een stedelijke omgeving helpen waterpartijen en groenstructuren om regenwater op te vangen en vast te houden.

In de toekomst kan Noord-Holland Noord minder vertrouwen op toevoer van zoetwater, terwijl de vraag naar water blijft toenemen. Veel water verdampt op de route van de Rijn via een aantal kanalen naar Noord-Holland Noord, en het bestrijden van de bodemdaling in het veengebied van Laag-Holland trekt veel water weg. Vanwege de emissie van CO₂ die de bodemdaling met zich meebrengt, staat dit zoetwatergebruik hoger op de nationale verdringingsladder dan de landbouw.

Het grootste zoetwaterreservoir van Nederland ligt direct achter de dijk: het Markermeer en IJsselmeer. Maar in tijden van droogte moet het beschikbare water uit beide meren verdeeld worden over half Nederland. Het nationale Deltaprogramma houdt de optie open om het maximale waterpeil na 2050 op te hogen.

Het is daarom zaak om zoveel mogelijk hemelwater vast te houden waar het valt. Grootverbruikers van zoetwater, zoals de landbouw (voor beregening en doorspoeling van zout grondwater) en de industrie, moeten zich voorbereiden om in de toekomst minder afhankelijk te worden van aanvoer van zoetwater.

In Noord-Holland Noord hebben Agriport A7 en pionierende agrarische ondernemers hierin stappen gezet door regenwater ondergronds te bergen voor gebruik in drogere tijden. Texel is als eiland al langer zelfvoorzienend in het zoetwatergebruik. Alleen voor drinkwater is het eiland afhankelijk van het vasteland. Om in de toekomst over voldoende zoetwater te beschikken zoekt Texel naar plek voor meer ondergrondse berging voor zoetwater.

Met onder meer deze maatregelen bereidt de regio zich voor op de gevolgen van de klimaatverandering. Dat is een harde noodzaak voor iedere andere ontwikkeling, zeker in een regio die al van oudsher zo verstrengd is met het water als Noord-Holland Noord.

Westfriese Omringdijk. Foto: onbekend

2.5 Regionale cultuur als ontwikkelkracht

Noord-Holland Noord is een gebied van innovatie, *early adopters* en ontwikkelkracht. Dat zit diep in de ontstaansgeschiedenis van Noord-Holland Noord. Als geen ander weet men in Noord-Holland Noord wat het is om het land naar de hand te zetten. Een groot deel van het land is gewonnen op het water. Het vraagt een voortdurende inspanning om de vruchtbare bodem droog en productief te houden. Vanuit deze uitdagende omstandigheden is een florerende regio opgebouwd. Zeker ook in de afgelopen twintig tot dertig jaar, waarin grote stappen zijn gezet op het gebied van innovatie en internationale handel.

Nog steeds is onze regionale cultuur de basis voor onze ontwikkelkracht. Agrarische ondernemers bewijzen dit, als zij - soms tegen de klippen op - innoveren en technieken toepassen die een hoge productiviteit combineren met een minimaal gebruik van kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen en zoetwater. Ze dragen bij aan bodemherstel, sterkere planten en een toekomstbestendig watersysteem zonder in te leveren op voedselzekerheid. Met deze innovaties en ontwikkelkracht ontwikkelt Noord-Holland Noord de kennis voor toekomstige businessmodellen en teeltsystemen die later elders grootschaliger worden uitgerold.

Deze regionale cultuur is ook zichtbaar in ons midden- en kleinbedrijf, die als stille en bescheiden dragers onze economie schragen en een basis leggen voor onze innovatiekracht.¹⁰ Het bedrijfsleven heeft diverse platforms en netwerken opgericht om samen met kennisinstellingen pionierende ondernemers te ondersteunen en stappen verder te brengen. De Energy & Health Campus staat bijvoorbeeld open voor startups en scale-ups die gebruik willen maken van de faciliteiten op de campus. Een platform is Vertify, een onderzoek- en kennisnetwerk waarvoor op verzoek van innoverende agrarische ondernemers voor bloementeel en vollegrondsgroente nieuwe toepasbare kennis wordt ontwikkeld.

Dit maakt de regionale economie wendbaar en vernieuwend. En ook op andere terreinen willen inwoners en ondernemers van Noord-Holland Noord het heft nogal eens zelf in handen nemen. Al dan niet georganiseerd burgerinitiatief kan leiden tot vernieuwende en verrassende initiatieven in bijvoorbeeld het toerisme, de woningbouw en de leefbaarheid van kleine kernen. Bij elkaar leveren al deze initiatieven een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en de ontwikkelkracht in de regio.

In onze ondernemende en innoverende cultuur staat zelf oplossingen zoeken en risico durven nemen voorop. Dat vraagt een open houding van alle overheden. Om innovaties een kans te geven en maatschappelijke oplossingen sneller dichterbij te brengen, vragen wij soms om - in en rond regelgeving - ruimte te maken voor tijdelijkheid en experiment. Zo kan Nederland optimaal profiteren van die innovatieve proeftuin die Noord-Holland Noord is.

Gemaal. Foto: Hans B

H3

Regionale agenda

In het vorige hoofdstuk zetten we vijf integrale ambities neer. Die werken door in alle ontwikkelingen in de regio. Dit hoofdstuk maakt die ambities concreter. Dat gebeurt achtereenvolgens voor het bebouwd gebied van steden en dorpen, economische zones, infrastructuur en het landelijk gebied. Al deze vier zijn op hun beurt uitgewerkt in drie paragrafen met samenhangende acties.

Zo brengen we wel in beeld wat er nodig is voor een integrale, regionale aanpak. Voor een deel is de regio daar al hard mee bezig. Vooral over woningbouw en mobiliteit zijn goede afspraken gemaakt. Voor de economie en voor het landelijk gebied wordt in deze koers om meer gevraagd.

3.1 Inzetten op complete knopen en kernen

We verwachten tot 2040 ongeveer 42.500 nieuwe woningen te kunnen bouwen. Deze woningbouw is goed voor 70.000 inwoners extra, bijna zoveel als de huidige bevolkingsomvang van de gemeente Hoorn. Met een plancapaciteit van in totaal 68.000 woningen gaan wij deze ambitie voor woningbouw zeker halen.

We zetten deze bouwopgave strategisch in. We spelen in op de demografische ontwikkeling met meer woningen voor starters en senioren, bevorderen een efficiënt gebruik van de infrastructuur en geven een impuls aan de regionale arbeidsmarkt.

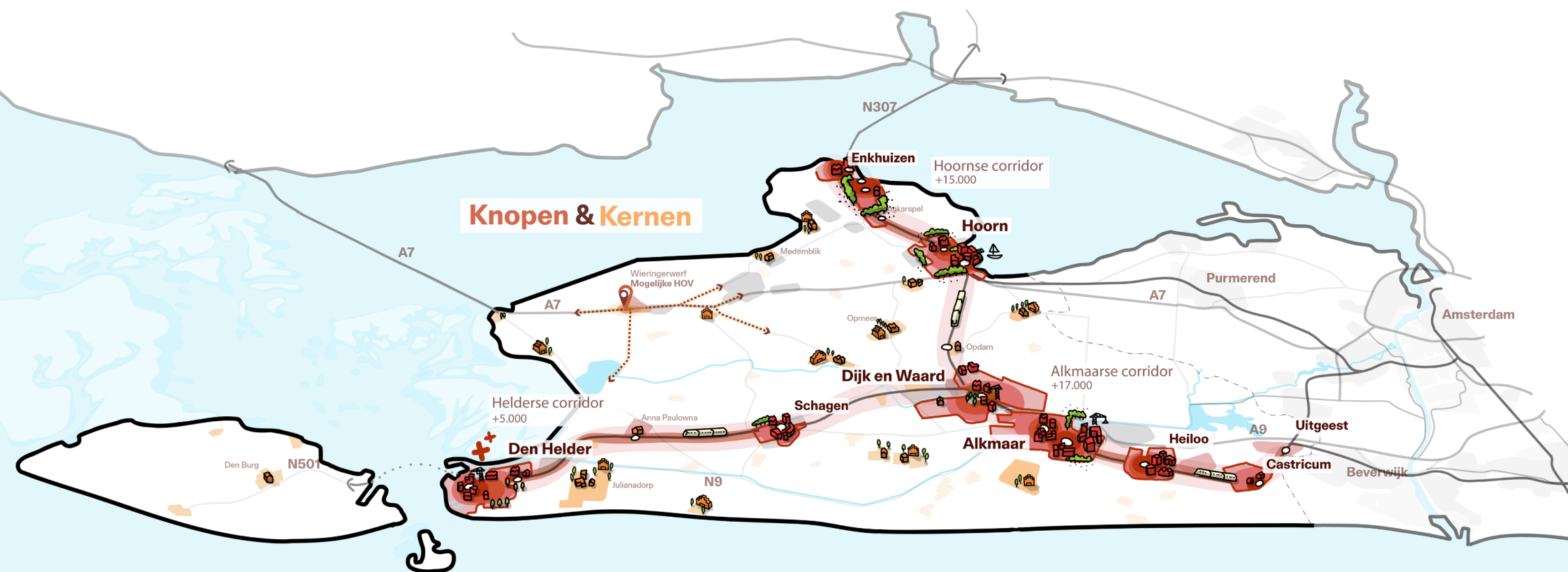
Door hoofdzakelijk binnenstedelijk te bouwen, in knopen en kernen, beperken we bovendien de aanspraak op ruimte voor verstedelijking in het landelijk gebied. Zo blijft daar ruimte voor landbouw, waterberging, natuur en recreatie.

Een deel van de woningbouw is nodig om kleinere steden en kernen leefbaar te houden. We clusteren de woningbouw buiten de knopen en corridors zoveel mogelijk in kernen waar ook winkels, scholen en zorgvoorzieningen gevestigd zijn.

We bouwen klimaatadaptief, met aandacht voor de natuur, en willen in alle kernen, stads en dorps, een leefomgeving realiseren die in alle opzichten veilig en gezond is.

Ook de energievoorziening is onderdeel van gebiedsontwikkeling, nu een aansluiting op het stroomnet niet altijd meer direct te realiseren is. We ontwikkelen netbewust, met aandacht voor de mogelijkheden van een (deels) decentraal energiesysteem. Onder meer in de regio Alkmaar, Westfriesland en Agriport functioneren warmtenetten. Er liggen kansen voor uitbouw, waarbij een grotere rol is weggelegd voor geothermie (naast industriële restwarmte en warmte-krachtkoppelingen).

Overzichtskaart Inzetten op complete knopen en kernen

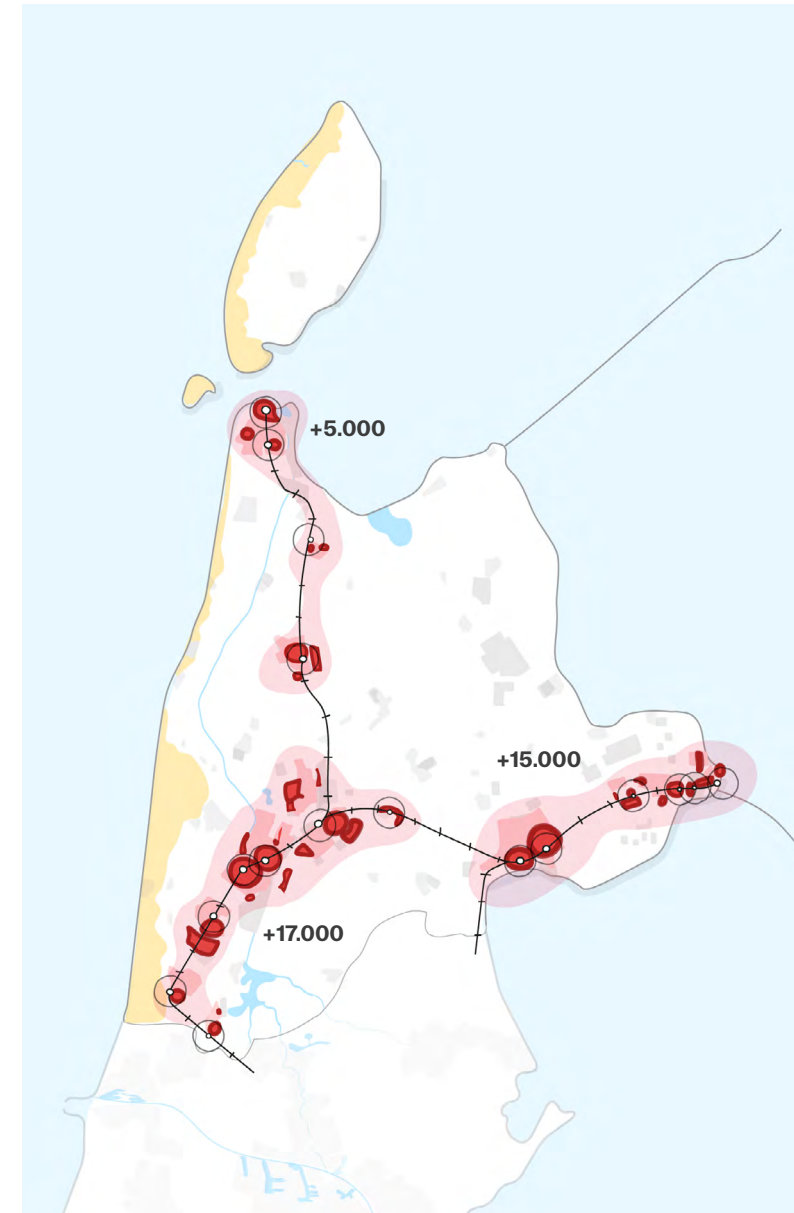
Ontwikkelen van knooppunten

Mobiliteitsknopen zijn in Noord-Holland Noord het toneel van grootschalige gebiedsontwikkelingen. Een groot deel van de woningen in de corridors van Westfriesland en de Regio Alkmaar en rond Den Helder wordt gebouwd op en rond knopen. Actuele voorbeelden zijn de stationsgebieden van Hoorn, Alkmaar en Dijk en Waard. Het zijn goed bereikbare plekken in een stedelijke omgeving. Dat maakt hoge dichtheden mogelijk, zoals in de nabijheid van OV-knoop in het stationsgebied Dijk en Waard waar zo'n 8.750 woningen worden toegevoegd in het hart van de gemeente. Rondom het station wordt een nieuw kerngebied ontwikkeld met een mix van woningen, werken, voorzieningen, winkels en recreatie.

We benutten het ontwikkelpotentieel van de knopen optimaal, zeker waar nog onderbenutte ruimte is. Een aantal knopen in de corridors is tot nu toe nog onderbenut gebleven. Zo gaan wij woningen bouwen rond stations in Hoogkarspel in de gemeente Drechterland, Bovenkarspel in de gemeente Stede Broec en Obdam in de gemeente Koggenland. We bouwen op knopen meer dan alleen woningen. Afhankelijk van de positie in het stedelijk netwerk en het mobiliteitsnetwerk, creëren we er ook ruimte voor werk en voorzieningen.

Een groeiende bevolking vraagt ook om vestiging van onderwijsinstellingen. Daarmee binden we jongeren aan de regio. De kantorenmarkt in Noord-Holland Noord is beperkt, maar voor zover er marktvraag is, sturen we die zoveel mogelijk naar de knopen.

We maken de verzameling knopen compleet. Om de kansen van Den Helder als economische groeipool waar te maken en de bereikbaarheid van Texel beter te organiseren, groeit ook in de Kop een woningbouw-corridor van knopen. Met name rond het hoofdstation van Den Helder is ruimte voor groei, in het verlengde van de bouwprojecten in het stadscentrum. Maar ook bij de andere stations Schagen en Anna Paulowna liggen er mogelijkheden voor extra woningbouw en ontwikkeling van voorzieningen.

Leefbare kernen

Woningbouw buiten de corridors is vooral bedoeld om de leefbaarheid in het landelijk gebied op peil te houden. Perspectief op een passende woning is een belangrijke component van brede welvaart. Het biedt jongeren de kans om in de eigen omgeving een eerste zelfstandige woning te vinden en senioren om desgewenst kleiner of aangepast te gaan wonen.

Woningbouw helpt bovendien om het draagvlak voor dagelijkse voorzieningen te versterken. Voorzieningen in de nabijheid beperken niet alleen de noodzakelijke reisbewegingen, ze functioneren in veel gevallen ook als ontmoetingsplaats. Ze bevorderen daarmee de sociale cohesie. We clusteren die voorzieningen in een beperkt aantal kernen. Dat bevordert de levensvatbaarheid.

De voorzieningen hebben ook een functie voor kleinere dorpen in de omgeving en bewoners van het landelijk gebied. Ze helpen om de leefbaarheid in het landelijk gebied als geheel op peil te houden.

De meeste woningen buiten de corridors worden in deze voorzieningskernen gebouwd, bijvoorbeeld in belangrijke voorzieningskernen zoals Opmeer, Bergen, Wognum en Winkel. Nieuwbouw in kernen zonder een compleet voorzieningenaanbod is niet uitgesloten, maar in beginsel alleen bestemd voor de bewoners van die kern zelf.

Eerder (in hoofdstuk 2) signaleerden we dat het door de bank genomen goed wonen is in de regio, maar dat de brede welvaart ongelijk verdeeld is. We grijpen ontwikkelingen in de kernen aan om die contrasten af te vlakken of weg te nemen. De combinatie van economisch perspectief en het sociale bindmiddel van de voorzieningen draagt bij aan een gezondere leefomgeving en daarmee aan de brede welvaart. Vooral in de Kop kunnen we daar grote stappen in zetten, zeker met steun van het Nationaal Programma Vitale Regio's.

Regio in balans

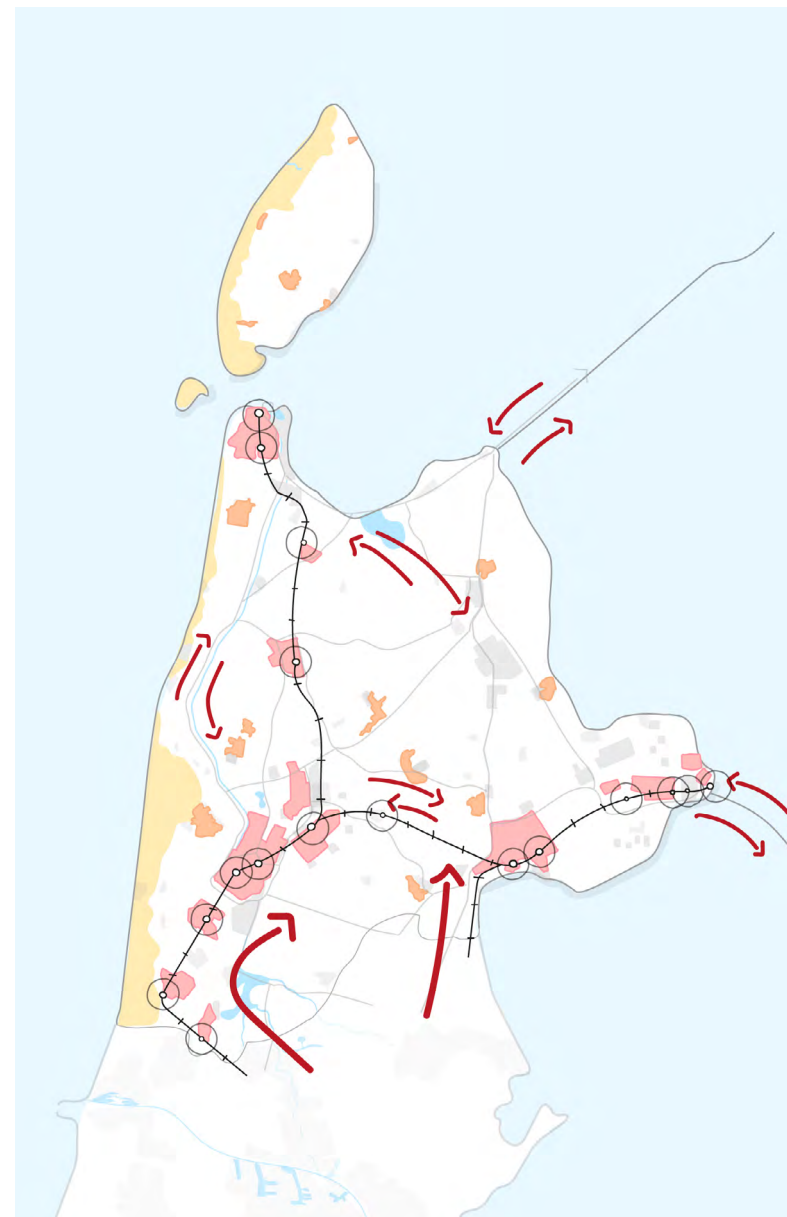
Complete knopen en kernen scheppen de voorwaarden voor een evenwichtig stedelijk netwerk in Noord-Holland Noord. Zowel tussen dicht- en dunbebouwd gebied als tussen stedelijke centra onderling. We doorbreken de eenzijdige relatie met de Metropoolregio Amsterdam.

Veel inwoners van Noord-Holland Noord werken in de MRA en dan met name in de agglomeratie van Amsterdam. Het woonwerkverkeer in omgekeerde richting is veel beperkter. Dat maakt de druk op de infrastructuur groot, zowel in de ochtend- als in de avondspits, maar steeds slechts in één richting.

De NS geeft aan dat het verschil tussen ochtend- en avondspits in de bezetting van de treinen nergens in Nederland groter is dan tussen Noord-Holland Noord en de MRA. Het Rijk kan deze capaciteit op het railnet gebruiken door op de meest bereikbare knopen voorzieningen zoals onderwijsinstellingen te vestigen, waarvoor elders geen vervoerscapaciteit meer beschikbaar is. Ook op de snelwegen is die disbalans goed te merken. Als nieuwe bewoners in groten getale heen en weer reizen naar de MRA voor werk of opleiding, loopt het spitsverkeer vast. Dat zou betekenen dat de extra woningbouwcapaciteit bovenop de geplande 42.500 woningen niet benut kan worden en dat de regionale ontwikkeling gaat haperen.

Onze inzet op corridors en knopen is een voorwaarde voor de ontwikkeling van de eigen economische complexen in Noord-Holland Noord. Met meer banen en opleidingsplekken in Noord-Holland Noord maken we ons minder afhankelijk de verbindingen naar het zuiden en creëren we een tegenspits. Door de Alkmaarse corridor door te zetten naar Den Helder en de Hoornse Lijn te versterken, vergroten we de ontwikkelingskansen in de Kop van Noord-Holland en Westfriesland. Binnen Noord-Holland Noord gaan Alkmaar, Dijk en Waard en Hoorn als scharnierpunten functioneren. Dat zijn de verdeelpunten voor het interregionale verkeer, waar de corridors elkaar ontmoeten.

Een regio in balans geeft verder kans om de verbindingen over de Houtribdijk en de Afsluitdijk beter te benutten. Dat kan op termijn de kans opleveren voor een nieuwe HOV-knoop bij Wieringerwerf.

3.2 Regionale strategie voor werkgelegenheidsgroei

Een regionale strategie gericht op structurele groei van werkgelegenheid voor (hoog)opgeleid talent moet de regionale economie op meerdere niveaus tegelijk stimuleren.

Aan de basis staat een sterke regionale arbeidsmarkt. Het mbo- en hbo-beroepsonderwijs in de regio – met instellingen als Vonk, Talland en Inholland – werkt aan een beroepsbevolking die berekend is op de nieuwe opgaven en transities. Dit wordt ondersteund door de Regio Deal met het Rijk gericht op *beter leren, beter leven, beter werken*.

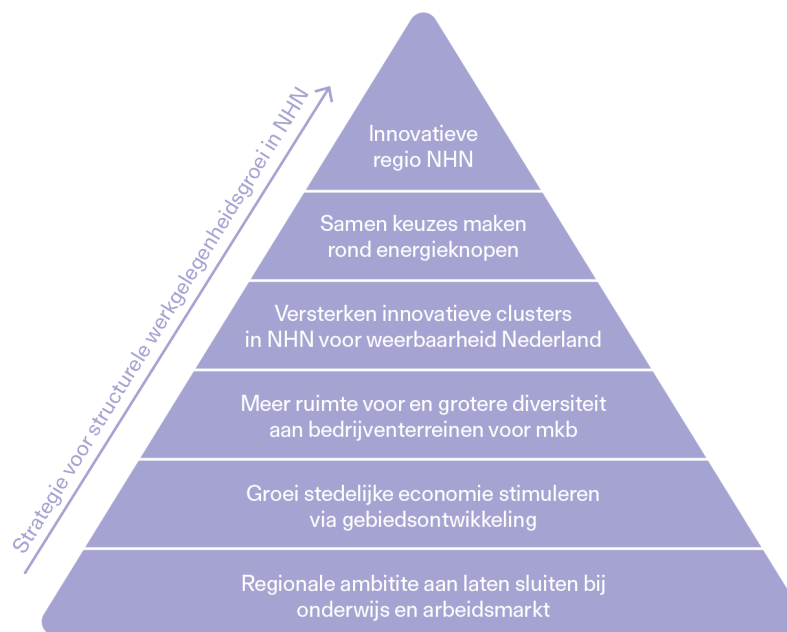
Het is daarbij essentieel dat onderwijsprogramma's continu anticiperen op de veranderende vraag van het bedrijfsleven naar talent. Dit vraagt om goede regionale afstemming. Deze vindt plaats binnen het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid NHN (RPAanh). Gezamenlijk leggen deze partijen de basis voor een sterke regionale economie in Noord-Holland Noord.

Gebiedsontwikkelingen in de steden vormen het tweede niveau in onze aanpak. Met meer aandacht voor functiemenging kunnen we de stedelijke economie versterken. Woonwijken kunnen zich ontwikkelen tot creatieve wijken met ruimte voor zzp'ers. Rondom bedrijventerreinen kunnen

productieve wijken worden ontwikkeld als het woonmilieu wordt gecombineerd met kleinschalige ambachten.¹¹ Meer focus op menging binnen gebiedsontwikkeling legt zo een sterke ruimtelijke basis voor een vitale stedelijke economie.

In volgende paragrafen worden aanvullende niveaus verder uitgewerkt:

- Bedrijventerreinen (3.2.1)
- Innovatieve clusters (3.2.2)
- Energieknopen (3.2.3)

Strategie voor structurele werkgelegenheidsgroei in Noord-Holland Noord

Overzichtskaart Regionale strategie voor werkgelegenheidsgroei

Meer ruimte voor en meer diversiteit aan bedrijventerreinen

Een innovatieve economie kan alleen floreren wanneer de economische basis stevig is. Die basis wordt gevormd door het regionale MKB, dat ongeveer 95% van alle bedrijven in de regio omvat. Het gaat hierbij onder andere om de maakindustrie, agrarische bedrijven, ICT-bedrijven en zakelijke en productieve dienstverleners. Deze bedrijven vormen toeleveringsketens voor voorzieningen waar steden, dorpen en innovatieve clusters van afhankelijk zijn

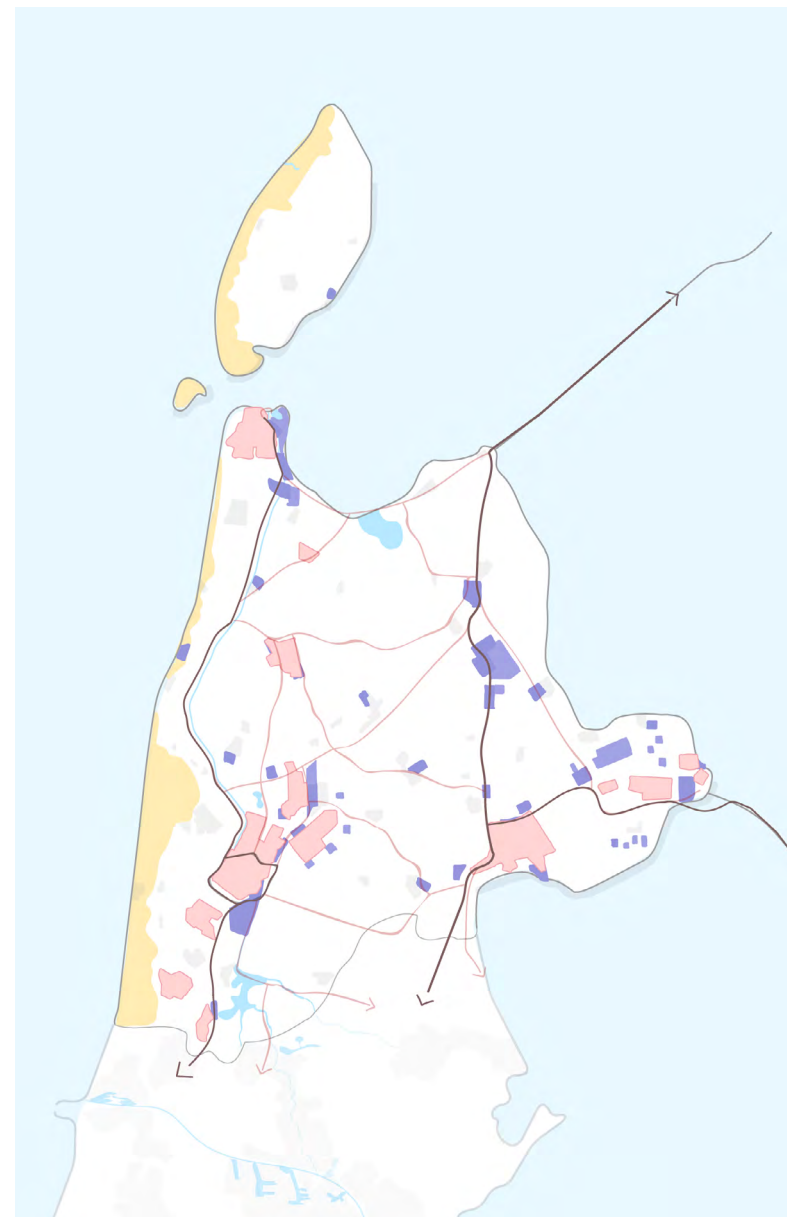
Veel MKB-bedrijven zijn gevestigd op regionale bedrijventerreinen. In de Noord-Holland Noord is ruimte voor bedrijventerreinen al jaren schaars. Het MKB wordt daardoor geremd bij plannen voor groei en verduurzaming. Een groeistrategie die uitgaat van regionale kracht geeft ruimte op bedrijventerreinen voor lokaal ondernemerschap.

Een recente behoefteaming voor Noord-Holland Noord¹² bevestigt dat de vraag naar bedrijventerreinen de komende jaren groter is dan het aanbod. Door de snelle demografische groei als gevolg van de Woondeal – in lijn met het WLO-scenario Hoog– neemt ook de behoefte naar ruimte sterk toe. Ruimte voor nationale belangen komt daar nog bij.

Meer ruimte voor bedrijventerreinen, én werken aan herstructurering, vraagt om samenwerking en afstemming van besluitvorming en beleid tussen gemeenten en de provincie Noord-Holland.

Vanuit het Platform Economie van de Regio Noord-Holland Noord wordt deze beleidsambitie gecoördineerd. Daarnaast is samenwerking wenselijk tussen overheden, kennisinstellingen en georganiseerd bedrijfsleven, de zogenaamde ‘triple helix’.

Ondernemers en gemeenten kunnen een stevige basis leggen door Bedrijven Investeringszones (BIZ) in te stellen. Daarin stelt een gemeente, op verzoek van de ondernemers, een gemeenschappelijke heffing in om te investeren in de kwaliteit van het gebied. Samen werken gemeenten en bedrijven aan onderscheidende bedrijventerreinen, ieder met zijn eigen economische profiel. Met inzicht en steun van ondernemers kunnen overheden samen op de goede plekken tijdig ruimte maken voor de toekomstige behoefte.

Diversiteit aan werklocaties vergroten

De gespecialiseerde innovatieve clusters komen alleen tot hun recht als de basis op orde is. De economische basis bestaat uit maakindustrie, agrarische bedrijven, ICT-bedrijven, zakelijke dienstverleners, enzovoort. Zij maken deel uit van de regionale toeleveringsketens en dragen via experiment, kennisontwikkeling en toepassing bij aan innovatieketens.

Zo'n 95% van het regionale bedrijfsleven valt onder het MKB. Met name deze bedrijven houden een cultuur van ondernemerschap in leven. Ze helpen om de basisvoorzieningen in steden en kernen overeind te houden. Daardoor dragen ze ook bij aan vitale gemeenschappen.

We werken aan een gedifferentieerd palet aan toekomstbestendige werklocaties. Iedere gemeente kent een aantal bedrijventerreinen die primair bedoeld zijn voor lokale ondernemingen. De druk op deze terreinen is vaak groot.

Een beleidsvrije raming komt uit op een uitbreidingsvraag van netto 85 tot 135 hectare tot 2035, exclusief de vervangingsbehoefte bij te transformeren terreinen en een additionele bovenregionale vraag.

Een deel van deze ruimtebehoefte kan worden opgevangen door herstructurering, verduurzaming en verdichting van bestaande bedrijventerreinen. Zeker terreinen met een goede ontsluiting per openbaar vervoer bieden kansen voor intensivering. Gemeenten hebben daarvoor ondersteuning nodig van de provincie en/of het Rijk.

Een deel van de bedrijventerreinen heeft een regionale functie. Daar zijn bijzondere vestigingskwaliteiten aanwezig. We zijn hier selectief: deze terreinen zijn bedoeld voor bedrijven die deze specifieke vestigingskwaliteiten nodig hebben.

De glastuinbouw en datacenters van Agriport in Middenmeer vallen eronder. Voor de circulaire economie op regionale en bovenregionale schaal komt vooral de Boekelermeer in Alkmaar in aanmerking, en zien we ruimte voor verdere ontwikkeling langs het Noordhollands Kanaal. Bedrijfskavels aan kades zijn bedoeld voor watergebonden bedrijven, bijvoorbeeld in de haven van Den Helder. De genoemde locaties zijn ook in beeld als hubs in het toekomstige energienetwerk. In hoofdstuk 4 werken we de gebiedskansen verder uit.

Versterken innovatieve clusters

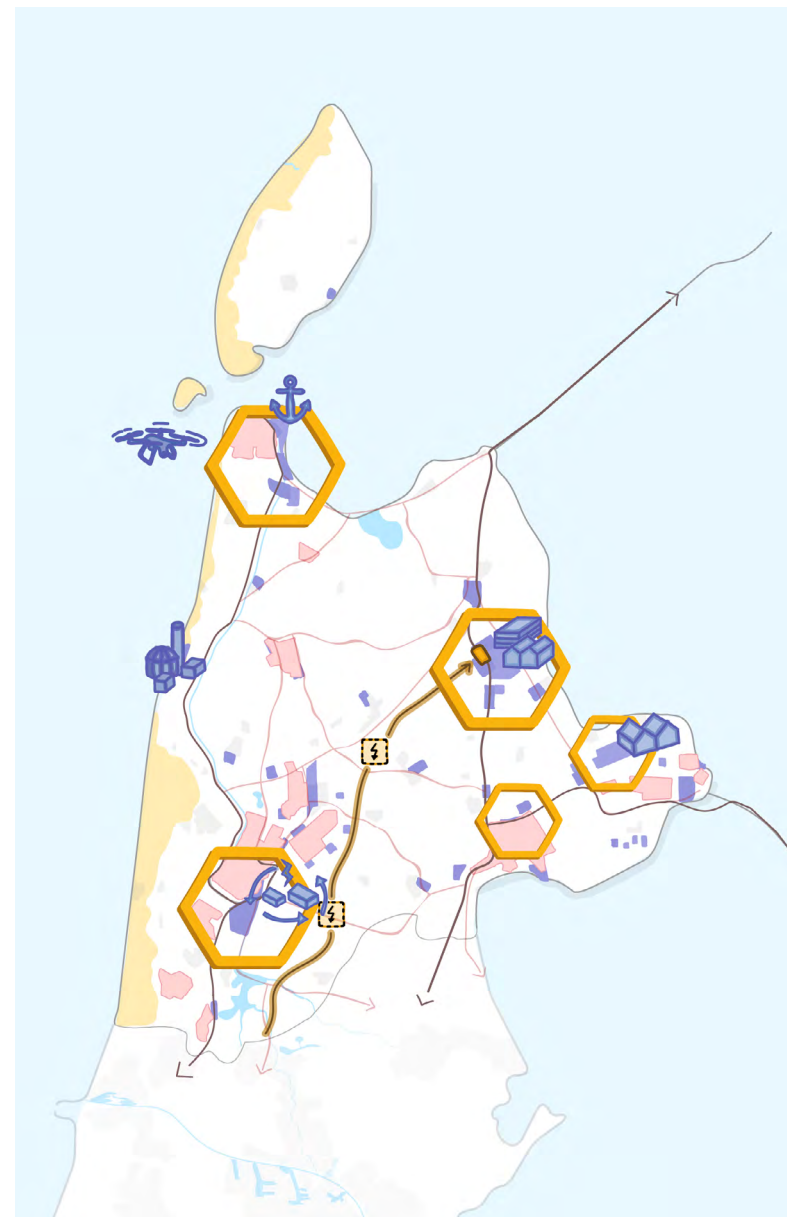
Een structurele strategie voor meer werkgelegenheid in de regio gaat uit van versterking van innovatieve clusters. Noord-Holland Noord beschikt over sterke innovatieve clusters die kunnen bijdragen aan het toekomstige verdienvermogen. In het rapport van Wennink (2025) 'Route naar toekomstige welvaart' wordt Nederland geadviseerd om méér te investeren in innovatieve clusters op vier domeinen: Digitalisering & AI, Veiligheid & Weerbaarheid, Energietechnologie, Life Sciences & Biotechnologie. Noord-Holland Noord ligt op de route naar toekomstige welvaart met sterke innovatieclusters op al deze domeinen.

Deze innovatieve clusters hebben allemaal grote behoefte aan (hoog)opgeleid talent. Extra woningbouw in aantrekkelijke leefmilieus biedt kansen om meer talent aan te trekken. Talent waar ook het regionaal beroepsonderwijs een grote bijdrage aan levert.

De bijdrage aan nationale belangen zijn belangrijke drijfveren om innovatieve clusters te versterken. In een aantal gebieden leidt dat tot complexe ontwikkelingsopgaven. Dat zijn het Maritieme Cluster (Den Helder), Agriport A7 (Wieringermeer) en de Boekelermeer (Alkmaar/Heiloo). Ook het agrarische productielandschap is zo'n cluster. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op deze vier gebieden.

Het innovatieve cluster Seed Valley loopt wereldwijd voorop in plantenveredeling en zaadtechnologie. Zaden van bijna de helft van alle groenten wereldwijd vinden hier hun oorsprong. De belangrijkste concentraties bevinden zich rond grote bedrijven in Enkhuizen/Grootslag en Warmenhuizen. Glastuinbouw is verbonden met dit cluster.

In Noord-Holland Noord wordt op verschillende plekken gewerkt aan de versterking van het energiecluster. Op de Energy & Health Campus in Petten worden nieuwe technologieën en toepassingen voor duurzame energie ontwikkeld, gecombineerd met de productie van medische isotopen, belangrijk voor de Europese markt. Waterstof belooft in de toekomst een belangrijke energiedrager te worden in deze regio, mede dankzij de ligging van de regio aan het Waterstofnetwerk Nederland. Op verschillende plekken worden nieuwe toepassingen onderzocht. De Europese Commissie erkent Noord-Holland Noord en het Noordzeekanaalgebied met het predicaat 'Hydrogen Valley' als toekomstige plek voor een waterstof-ecosysteem.

3.3 Completer netwerk aan verbindingen

Voor twee belangrijke ambities in Noord-Holland Noord – de bouw van 42.500 woningen en het stimuleren van werkgelegenheid (ongeveer één extra baan per twee nieuwe inwoners) – is een robuuste infrastructuur voor mobiliteit essentieel. In november 2025 heeft de regio haar Bereikbaarheidsvisie vastgesteld, waarin acht opgaven met concrete maatregelen zijn geïdentificeerd. Deze richten zich naast woningbouw en werkgelegenheid op locaties met OV-knooppunten en aanwezige voorzieningen, en dragen vanuit mobiliteitsperspectief bij aan het creëren van een tegenspits.

De andere opgaven in de Bereikbaarheidsvisie zijn: optimaliseren van spoorcorridors, aanpak van vervoersarmoede in landelijke gebieden, verbeteren van oost-westverbindingen, versterken van stationsomgevingen, verbeteren van verkeersveiligheid en doorstroming, en waarborgen van de veerkracht en weerbaarheid van het netwerk.

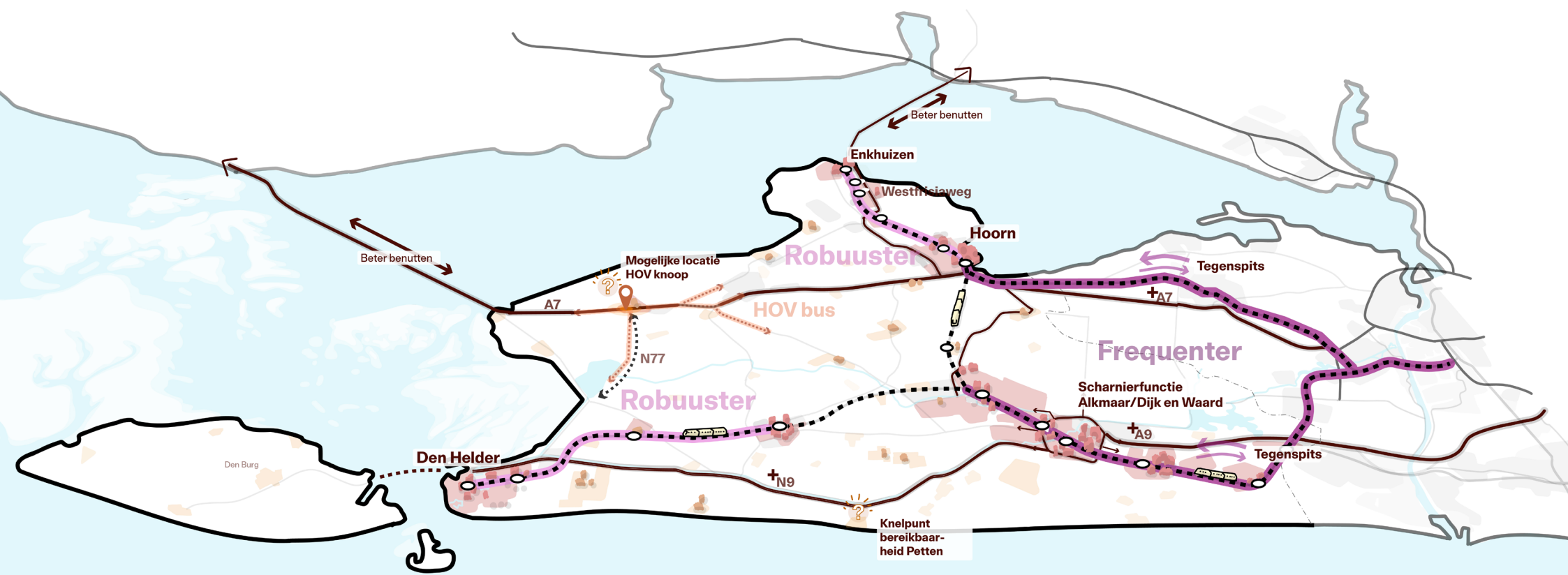
Op diverse weg- en spoortracés in Noord-Holland Noord is de verkeersdruk hoog. Sommige delen van de regio hebben geen volwaardige aansluiting op de nationale infrastructuur, waardoor bereikbaarheid en verkeersveiligheid onder druk staan. Voorbeelden zijn de N9, N99 en N242, waar de verkeersveiligheid nog onvoldoende is, en de A7 en de weginfrastructuur rond Alkmaar, waar de doorstroming verbeterd moet worden. In landelijke gebieden neemt de vervoersarmoede toe doordat regulier openbaar vervoer afneemt. Dat maakt maatwerkoplossingen noodzakelijk.

Door vanuit brede welvaart naar de bereikbaarheidsopgaven te kijken ontstaat een beeld dat verder reikt dan enkel economische belangen. Ook welzijn, duurzaamheid en inclusiviteit staan centraal. Met de verwachte groei van inwoners en economie nemen reizigers- en goederenstromen toe, waardoor tijdige investeringen noodzakelijk zijn.

Samen met het Rijk zullen wij de komende jaren kritisch en selectief moeten zijn bij regionale wensen voor nieuwe infrastructuur. Het Rijk heeft de komende decennia weinig geld beschikbaar voor nieuwe mobiliteitsinfrastructuur. Een groot deel van het infrastructuurbudget gaat op aan beheer, onderhoud en vervanging van verouderde wegen, bruggen en spoor. Mede door intensiever gebruik en strengere veiligheids- en klimaateisen is dit een hoge kostenpost. Vanuit dit realisme voeren wij het gesprek met het Rijk.

Tegelijk groeit de strategische rol van Noord-Holland Noord nationaal en Europees, onder meer door voedselproductie, energievoorziening en defensie. Dit vereist een infrastructuur die ook in crisis- of calamiteitssituaties blijft functioneren. In samenwerking met het Rijk wordt daarom de veerkracht van het netwerk in kaart gebracht en waar nodig versterkt.

Overzichtskaart Completer netwerk aan verbindingen

Versterken van het wegennet

Twee snelwegen vormen de ruggengraat van het regionale wegennet in Noord-Holland Noord: de A9 (Alkmaar–Amsterdam) en de A7 (van de Afsluitdijk via Hoorn naar Amsterdam). Beide kennen flinke spitsdrukke: 's ochtends richting de Metropoolregio Amsterdam en 's avonds terug. De strategie in *Op weg naar een Ontwikkelperspectief NHN* richt zich op het beheersen van dit spitsverkeer door de balans tussen wonen en werken in de regio te verbeteren. Tegelijk blijft een goede verbinding met de MRA essentieel.

Met de bouw van 42.500 woningen en het creëren van voldoende banen voor een groeiende beroepsbevolking is het versterken van het wegennet een randvoorwaarde. In de verstedelijkingsas Alkmaar komen circa 17.000 extra woningen. Dat vereist aanvullende maatregelen, met name voor de Ring Alkmaar, de N242 en de A9-aansluiting bij Heiloo. Voor deze laatste heeft het Rijk al financiering beschikbaar gesteld.

In de verstedelijkingsas Hoorn–Enkhuizen, waar 15.000 woningen worden toegevoegd, is Hoorn het verkeersscharnierpunt. Met de Westfriisaweg is de bereikbaarheid richting Heerhugowaard verbeterd, maar extra woningbouw vraagt om verdere doorstroming richting Enkhuizen en de Houtribdijk. De Westfriese Bedrijvengroep heeft een ambitieus plan ingediend om de Westfriisaweg beter op de Houtribdijk aan te sluiten.¹³ Gelet op de ambities

voor woningbouw in Westfriesland is dat een optie voor de lange termijn om meer ruimte en een betere ontsluiting te bieden voor de toename van autoverkeer en de verbinding over de Houtribdijk beter te benutten.

In de Kop van Noord-Holland is de auto vaak het enige reële vervoersalternatief. Dat maakt een robuust wegennet cruciaal voor de verdere ontwikkeling. Doorstroming en verkeersveiligheid op de N9 en N99 staan hoog op de agenda, mede door groei in de offshoresector en ontwikkelingen rond Defensie. Omdat noord-zuidverbindingen op termijn ontoereikend zijn worden interne oost-west verbindingen belangrijker. Een van de opties is de N77 die een snellere, directe verbinding biedt tussen Den Helder, de A7, Westfriesland en andere regio's in Nederland. Samen met het Rijk wordt voor Noord-Holland Noord onderzocht hoe vitale militaire en civiele bestemmingen bereikbaar blijven bij ontwrichtende gebeurtenissen.

Een compleet hoogwaardig OV-systeem (HOV)

In Noord-Holland Noord vervult het openbaar vervoer vooral een rol op langere afstanden tussen stedelijke gebieden. Tussen Hoorn en Amsterdam en tussen Alkmaar en Amsterdam reist ruim een derde van de reizigers met het OV. Tussen Den Helder en Amsterdam is dat ongeveer 40 procent. Op verbindingen met kleinere steden en dorpen wordt daarentegen vooral de auto gebruikt, of op korte afstanden de fiets.¹⁴

Voor de spoorverbindingen liggen twee belangrijke opgaven. Ten eerste moet het spoornetwerk in Noord-Holland Noord robuuster worden. Ten tweede is richting de Metropoolregio Amsterdam (MRA) een hogere frequentie gewenst.

Robuustheid betekent vooral het aanleggen van dubbelspoor. Momenteel zijn de lijnen tussen Schagen en Den Helder en tussen Alkmaar en Enkhuizen enkelspoor. Vooral op de verbinding met Den Helder is dit een knelpunt: treinen moeten regelmatig stoppen of reizigers worden eerder uit de trein gezet om het enkelspoor beschikbaar te maken voor tegengesteld verkeer. Ook rond de verstedelijkingsas Westfriesland, tussen Hoorn en Enkhuizen, vormt enkelspoor een kwetsbare schakel, vooral gezien de geplande bouw van 15.000 woningen. Deze twee spoortrajecten vragen daarom om verbetering richting dubbelspoor, zodat de verbindingen robuust blijven en beter aansluiten op de toekomstige woningbouw en vervoersvraag.

De Zaancorridor (Heerhugowaard-Zaandam-Amsterdam) valt onder het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) van ProRail. Aanpassingen aan de spoorweginfrastructuur zijn hiervoor een voorwaarde, vooral bij gelijkvloerse kruisingen met drukke wegen, zoals op de Beverwijkerstraatweg bij station Castricum.

De ontwikkeling van complete knopen ondersteunt het werk aan een compleet HOV-systeem. Door ontwikkeling in de directe omgeving van het station, zoals woningen, werklocaties, voorzieningen, recreatieve bestemmingen en routes, groeit het reizigersaanbod en benutten we onderbenutte treincapaciteit. De ontwikkeling van stationsgebieden biedt bovendien kans om de aantrekkelijkheid en sociale veiligheid van de stations te verhogen.

Fijnmazige aanvullingen op het mobiliteitssysteem

Veel banen, opleidingsplekken en voorzieningen in het landelijk gebied zijn vanuit dorpskernen vooral met de auto goed bereikbaar. Voor bewoners zonder auto zijn deze plekken vaak praktisch onbereikbaar. Dit probleem wordt groter doordat het reguliere openbaar vervoer in landelijke gebieden de afgelopen jaren is afgenomen, met name in delen van Westfriesland en de Kop van Noord-Holland.

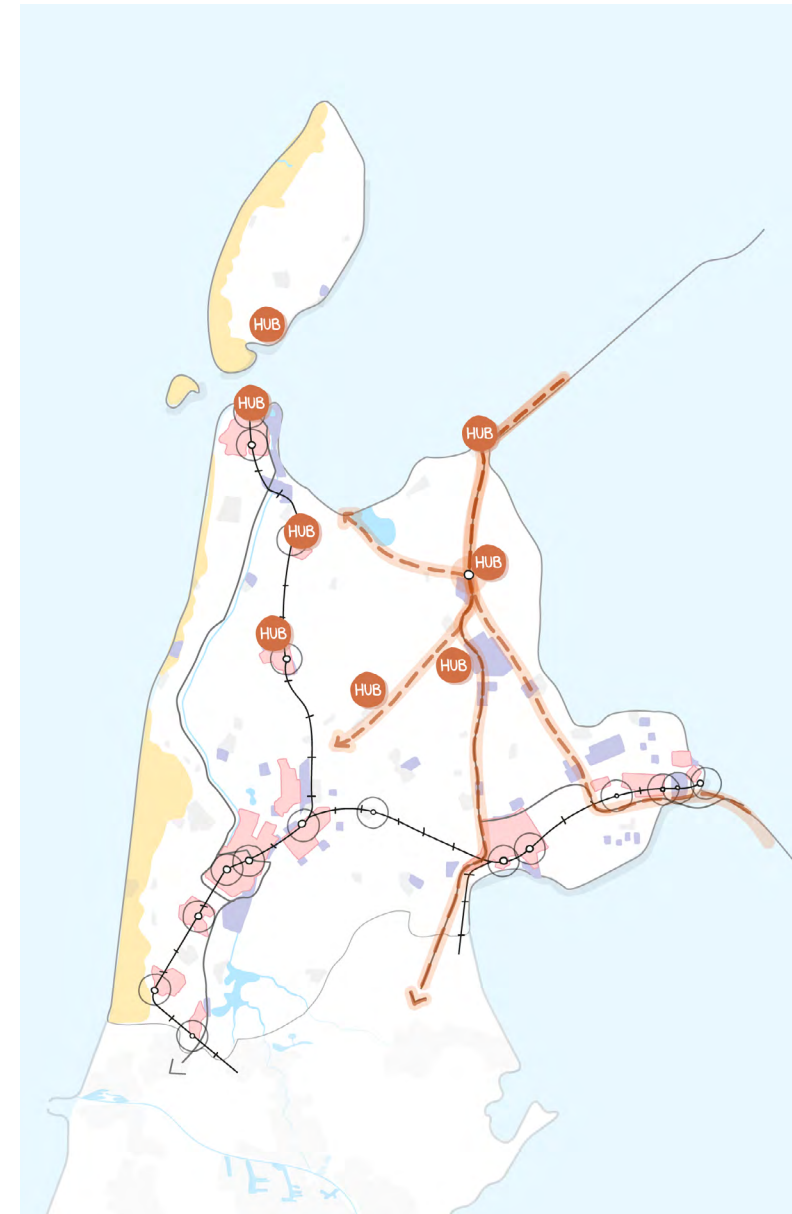
Vervoersarmoede vormt daardoor een groeiende uitdaging. Om dit aan te pakken, wordt het HOV-busnetwerk versterkt. Het doel is dat vanuit iedere voorzieningskern met maximaal één overstap een station of HOV-halte bereikbaar is. In het noordoosten van de regio betekent dit dat hoogwaardig busvervoer een grotere rol krijgt. Naast de bestaande verbindingen tussen Alkmaar en Friesland en van Den Oever naar Amsterdam, wordt op termijn, wanneer de economie in Den Helder verder groeit, een nieuwe verbinding van Lelystad naar Den Helder toegevoegd. Het middelpunt van deze lijnen ligt bij Wieringerwerf, dat op termijn kan uitgroeien tot een multimodaal knooppunt waar verschillende lijnen samenkomen.

Voor het reguliere OV-systeem kan grotendeels worden teruggefallen op bestaande buslijnen, maar nieuwe vormen van vervoer zijn ook nodig, zoals vervoer op afroep. Lokale gemeenschappen en werkgevers kunnen hier een rol in spelen. De HugoHopper in Dijk en Waard is daar een

bestaand voorbeeld van. Daarnaast blijven mobihubs belangrijk: plekken waar verschillende vervoersvormen samenkomen, waardoor gemakkelijk kan worden overgestapt tussen bus, trein, (deel)fiets of (deel)auto.

Dankzij de opkomst van de elektrische fiets krijgt het fietsverkeer een grotere rol in de ontsluiting van landelijke kernen. De actieradius van fietsers is aanzienlijk toegenomen. Daarom werken we aan regionale doorfietsroutes op de belangrijkste verbindingen, met name in oost-westrichting. Dit zijn comfortabele routes met weinig oponthoud.

Het fietsnetwerk wordt aangesloten op de OV-knooppunten. Bij nieuwe ontwikkelingen rond de knooppunten ligt veel nadruk op de kwaliteit van fietsenstallingen. Omdat elektrische fietsen de norm worden, zijn voldoende stallingsruimte en laadpunten essentieel.

3.4 Toekomstbestendig en productief landschap

Het grootste deel van Noord-Holland Noord bestaat uit hoogwaardige landbouwgronden. Het landschap is in de loop van eeuwen gewonnen op het water: van oude zeekelegebieden tot aandijkingen, droogmakerijen en veenontginningen. Dit cultuurlandschap vormt de basis voor een bloeiende agrarische sector. Tot op de dag van vandaag kent de regio een bijzonder veelzijdige landbouwproductie, met akkerbouw, veehouderij, fruitteelt, glastuinbouw, vollegrondsteelten en bloembollen- en sierteelt.

De landbouw in Noord-Holland Noord had in 2022 een productiewaarde van 1,4 miljard euro. De productiewaarde per hectare groeit in bijna alle agrarische sectoren sneller dan het Nederlandse gemiddelde. De regio kent een sterk verbonden en innoverend agri-foodcomplex. Agrarische bedrijven werken samen in teeltrotaties, mestafzet en kennisuitwisseling. Daarnaast omvat het agrarisch complex een brede keten van toeleverende, verwerkende en kennisontwikkende bedrijven, die de innovatiekracht van de regio versterken.¹⁵ De sterke positie van de agrarische sector is mede te danken aan de goede bodemkwaliteit en het gunstige klimaat in de regio.

Tegelijkertijd staat de land- en tuinbouw voor grote uitdagingen. De grondprijzen zijn hoog, de afhankelijkheid van seizoensarbeiders en gewasbeschermingsmiddelen is aanzienlijk, en de sector krijgt steeds meer te maken met de gevolgen van klimaatverandering, zoals extremere neerslag, langere droogteperioden en verzilting. De Kaderrichtlijn Water (KRW), die de potentie heeft om vergunningverlening opnieuw op slot te zetten, vraagt om verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater dat in 2027 in goede toestand moet verkeren.

In de regionale glastuinbouwgebieden Het Grootslag (Westfriesland), Alton (Heerhugowaard) en Agriport (Wieringermeer) is onvoldoende ruimte voor groei. Dit belemmert regionale ondernemers om te investeren in verduurzaming, automatisering en robotisering. Of de regio bereid is om meer ruimte te maken voor de regionale behoefte is onderwerp van gesprek in 2026.

Rondom het agrarische hart liggen de belangrijkste natuurgebieden: het IJsselmeer en Markermeer, de Waddenzee en Noordzee met hun kusten, de duinen en de binnenduinrand, en in het zuiden het veengebied van de Eilandspolder. Weidevogels broeden vooral in het zuidelijke deel van de regio en rond de noordelijke Westfriese Omringdijk. Tegelijk staat de natuur onder druk. De biodiversiteit neemt af door stikstofdepositie, een onvoldoende waterkwaliteit, andere verontreinigingen, beperkte ecologische verbindingen en toenemende verstedsijking. Het landschap vormt daarnaast het decor voor uiteenlopende vormen van buitenrecreatie, een behoefte die verder zal groeien door bevolkingsgroei en een tekort aan recreatieruimte.

Overzichtskaart Toekomstbestendig en productief landschap

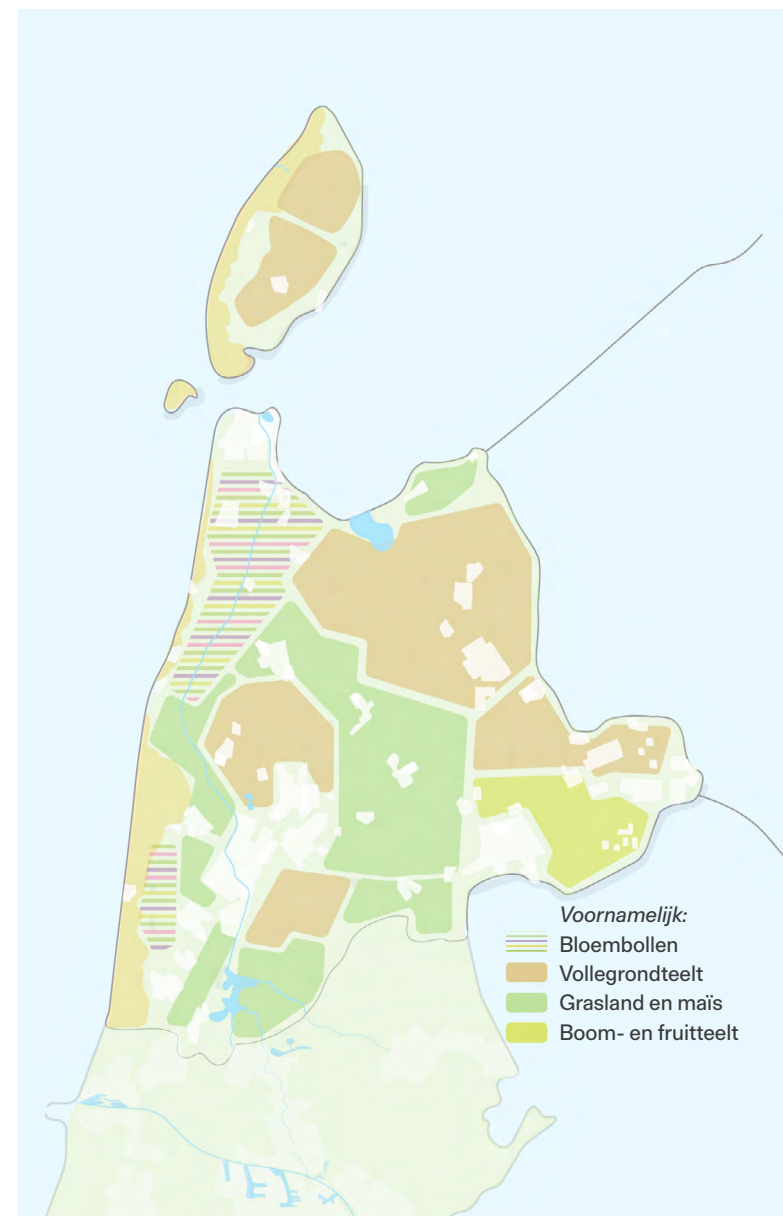
Landbouw en ecologie samen versterken

De agrarische sector is een van de vaandeldragers van de regionale economie, een belangrijke cultuurdrager in Noord-Holland Noord en beheerder van het karakteristieke landschap. Met toegepaste kennis, innovatie en hoogwaardige technieken realiseren agrarische ondernemers een hoge productie per hectare. Tegelijkertijd staan natuurgebieden en biodiversiteit in Nederland onder druk en is er veel nodig om onze unieke natuur door te geven aan toekomstige generaties.

In Noord-Holland Noord vormen landbouw en natuurbeheer echter geen tegenstelling. Veel boeren in de regio lopen voorop met vernieuwende werkwijzen. Ze produceren voedsel met steeds schonere technieken en dragen bij aan een betere waterkwaliteit. Zo slaan zoetwaterboeren water ondergronds op voor droge periodes, werken agrarische ondernemers actief aan natuurbeheer, en wieden duurzame lelietelers onkruid met laserwieders in plaats van bestrijdingsmiddelen. Met vakmanschap en innovatiekracht leveren zij hoogwaardige, duurzame producten en versterken zij tegelijkertijd het ecologisch fundament van het landschap.

Met Seed Valley huisvest de regio een wereldspeler in zaadveredeling. Onderzoeks- en kennisorganisaties zoals Greenport NHN, Vertify en Salta versterken deze innovatiecultuur. Het eiland Texel is een belangrijke proeftuin om gewassen te vinden die om kunnen gaan met verzilte omstandigheden, en te leren om zelfredzaam te worden op het gebied van zoetwater, energie en stikstof. Door de aanwezige expertise optimaal te benutten, bouwen we aan toekomstgerichte voedselsystemen in balans met een sterke, veerkrachtige natuur.

Voor natuurherstel richten we ons vooral op de binnenduinrand, met prioriteit voor de Weidse Polders bij Bergen. In de Eilandspolder, een Natura 2000-gebied, werken we aan bescherming van weidevogels en andere kwetsbare soorten. De ecologische kwaliteit van landbouw- en natuurgebieden wordt versterkt door verbetering van de groenblauwe dooradering van het landschap. Waar dat nodig is, werken we via gebiedsprocessen waarin alle belangen worden meegenomen. Door lokale kennis van boeren en natuurorganisaties te verbinden, vinden we oplossingen die zowel de natuur versterken als agrarisch ondernemerschap laten bloeien.

Gezond en toegankelijk buitengebied

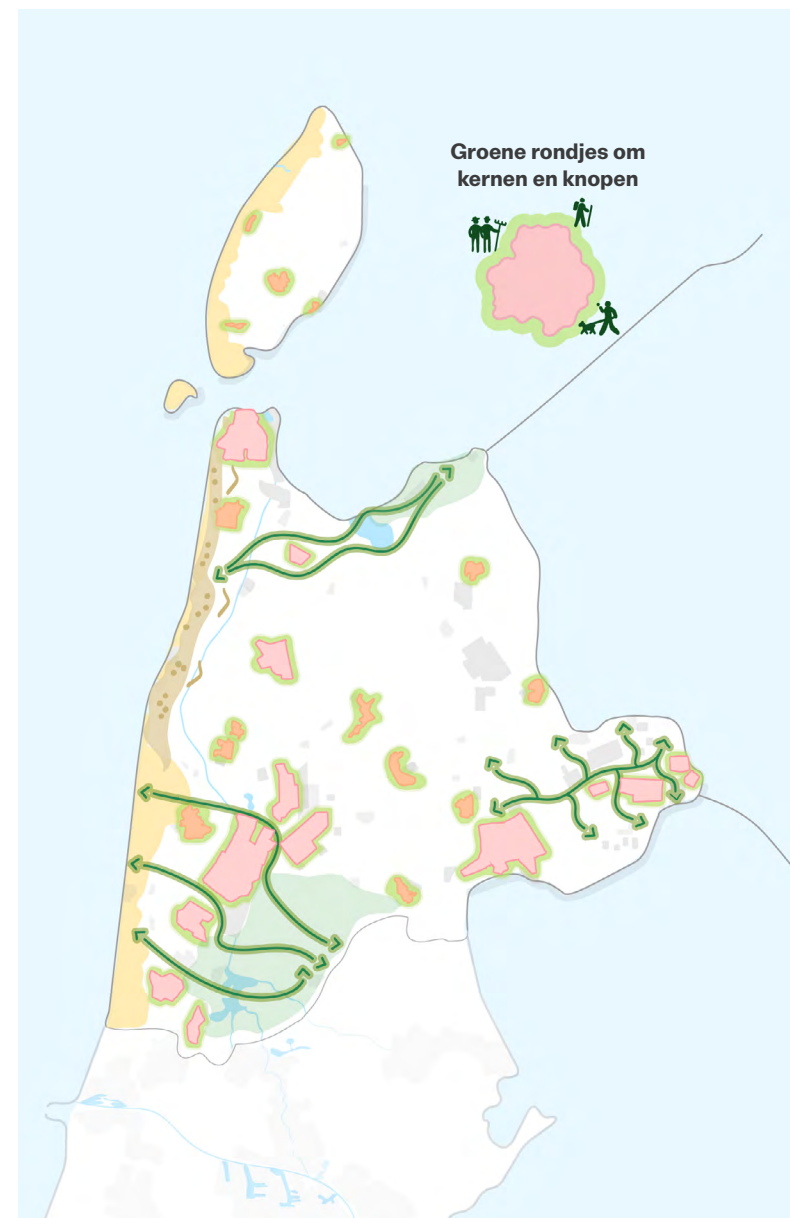
Een aantrekkelijk en toegankelijk landschap is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving. De behoefte aan recreatielandschap neemt toe door verandering van recreatief gedrag en de toename van het aantal inwoners. Daarom is het belangrijk om landschap goed te ontsluiten voor recreatief gebruik.

Wandel-, fiets- en vaarroutes in het landschap moeten goed aansluiten op de groen- en waterstructuur in stedelijke gebieden. Bij verdichting van de stad, zoals de ontwikkeling van complete knopen, is een groene openbare ruimte deel van de opgave, net als de mogelijkheid van een ommetje aan stads- en dorpsranden. Groen in en om de stad leent zich bij uitstek voor functiecombinaties: recreatief gebruik gaat samen met stadsnatuur, waterberging en voedseltuinen.

Door het stedelijke groen te verbinden met regionale routes, ontsluiten we het landschap ook voor bezoekers van buiten. Zo maken wij ruimte voor vrijetijdseconomie, bevorderen we de leefbaarheid in het landelijk gebied en verlichten we de toeristische druk op gebieden waar de natuur overbelast dreigt te raken. Deze overbelasting van natuurgebieden ligt met name in de duinen en de binnenduinrand.

We zetten op regionaal niveau in op versterking van drie grote toeristisch-recreatieve structuren:

- Versterking van het recreatieve netwerk tussen het duingebied en de Schermer door het OerIJ-landschap, verbonden aan de woningbouwopgave in de regio Alkmaar;
- Versterking van het recreatieve netwerk van voetgangers en fietsers in Westfriesland. Deze is verbonden aan de grote woningbouwopgave in deze deelregio. Het ontsluiten van het landschap voor recreatief verkeer geeft een belangrijke impuls voor de leefbaarheid.
- Versterking van recreatieve verbindingen langs de Noordboog van Noordzeekust naar Wieringen. Het gaat om het versterken van de bestaande groenblauwe (kreeken)structuur vanaf de Noordzeekust naar de Waddenkust. Met een fietsvoetveer tussen Den Oever en Texel ontstaat zo een rondje Waddenbaai, waarmee het gebied ook toeristisch beter wordt ontsloten.

Regio voorbereiden op klimaatverandering

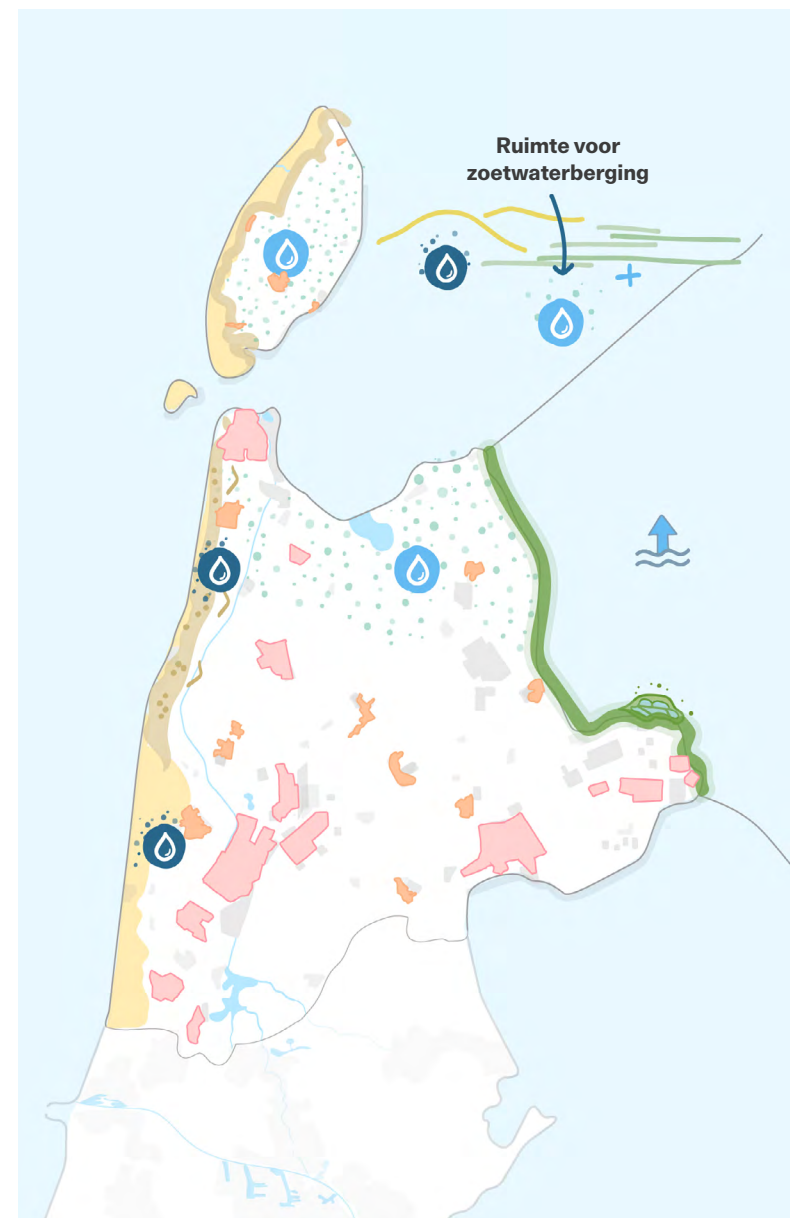
Voor de lange termijn is het belangrijk dat Noord-Holland Noord zich voorbereidt op de gevolgen van klimaatverandering, zoals de zeespiegelstijging, extreme buien en vaker terugkerende, langere droge periodes. Paragraaf 2.4 geeft inzicht in de consequenties daarvan. Maatregelen hebben invloed op het ruimtegebruik en het landschap.

Om minder afhankelijk te worden van het zoetwateraanbod en lokale verzilting tegen te gaan, zijn pionierende agrarische ondernemers begonnen met zogenaamde zoetwaterboerderijen. Hierbij wordt de winter gebruikt als 'oogstseizoen' voor water: regenwater dat op de percelen valt, gaat niet verloren maar wordt opgevangen, gezuiverd en opgeslagen in de diepere ondergrond. Daar blijft het tot het groeiseizoen, wanneer de gewassen het nodig hebben. Ook Agriport werkt als grootverbruiker jaarlijks aan een eigen buffer van 500.000 m³. Meer bedrijven zullen moeten volgen. Dat vraagt om gebiedsgerichte samenwerking tussen bedrijven, waterschap en provincie.

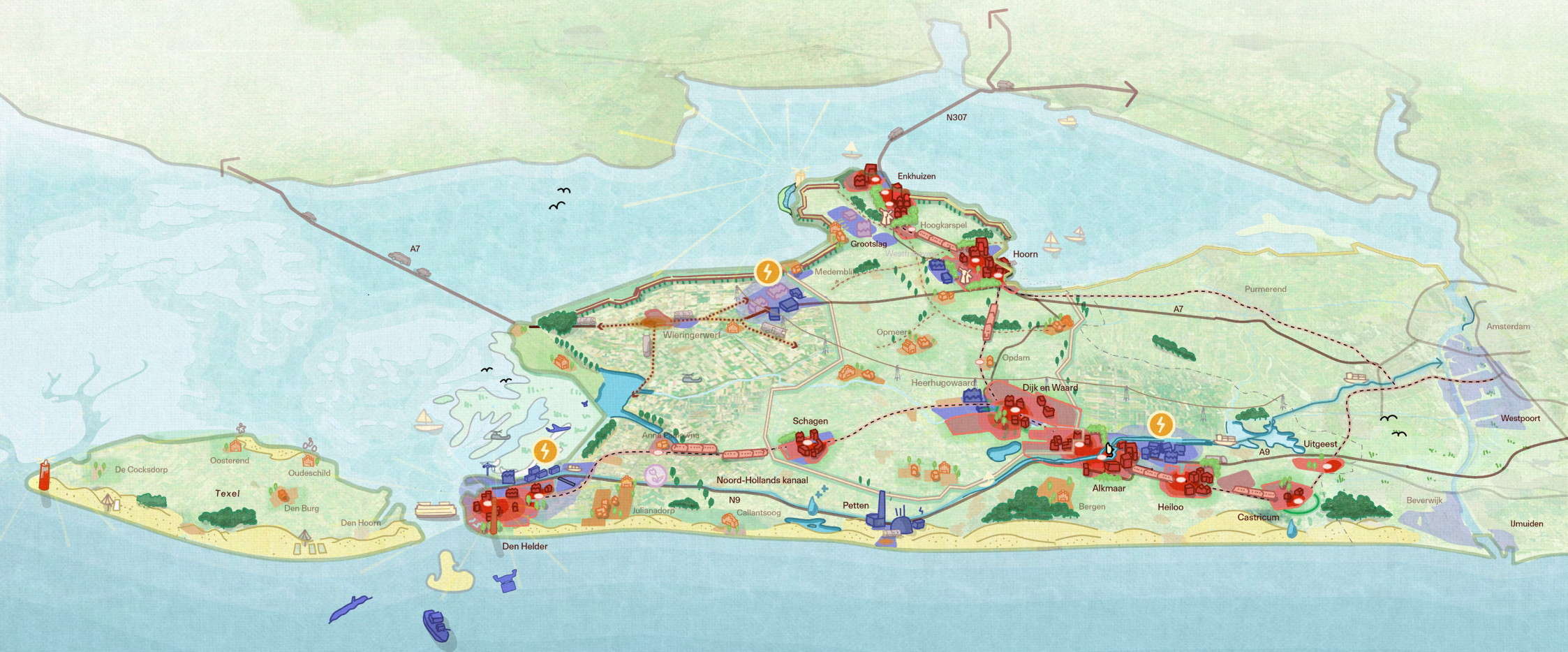
Om de regio te beschermen tegen zeespiegelstijging is het belangrijk plannen te maken voor de lange termijn. De optie van een hoger waterpeil in het IJsselmeer en Markermeer vraagt om het ophogen van de IJsselmeerdijk. Dit biedt mogelijkheden om natuur en recreatie te versterken, bijvoorbeeld met een fietspad over de dijk van Medemblik naar Den Oever en de ontwikkeling van een vooroever.

Om in de toekomst voldoende drinkwater te kunnen garanderen, wil PWN rond 2030 een buitendijkse klimaatbuffer in het IJsselmeer aanleggen. Dit natuurgebied vangt IJsselmeerwater op en zuivert het voordat het de bestaande drinkwaterproductie bereikt. Zo'n buffer vermindert de golfslag op de dijk en creëert tegelijk nieuwe kansen voor natuurontwikkeling en buitenrecreatie.

Ook het verhogen en verbreden van de duinen, op plekken waar een smalle duinenrij als zeewering dient, is een mogelijke maatregel die op langere termijn nodig kan zijn. Dit kan worden gecombineerd met extra zoetwateropslag voor drinkwaterproductie, natuurontwikkeling en recreatie. Voorbereiden betekent hier samen met de Deltacommissie nadenken over oplossingen.

Overzichtskaart Regionale agenda

H4

Toegroeien naar een Nationaal Bod

Mede dankzij een aantal sterke economische clusters vertegenwoordigt Noord-Holland Noord een groeiend nationaal belang. Op minstens vijf punten kan de regio bijdragen aan de weerbaarheid en strategische autonomie van het land. Dit hoofdstuk gaat daar dieper op in; zowel op de nationale belangen als de regionale behoeften waaraan die verbonden kunnen worden. Vervolgens leggen we vier gebieden onder het vergrootglas waar specifieke nationale belangen spelen en samenkomen met regionale behoeften. De bedoeling daarvan is om voorbereid te zijn op verzoeken om meer ruimte voor nationale belangen die in de toekomst kunnen komen. Ruimtelijke samenhang en maatschappelijk draagvlak zijn daarvoor essentieel. We nemen in dit document daarom geen voorschot op toekomstige besluitvorming. Bevoegdheden daarvoor liggen bij onze volksvertegenwoordigers.

4.1 Nationale belangen in de regio

Weerbaarheid is een centraal begrip in de Ontwerp-Nota Ruimte van het kabinet. Recente crises en geopolitieke onzekerheid brengen het besef met zich mee dat Nederland en Europa weerbaarder moeten zijn tegen externe schokken op het gebied van veiligheid, economie, klimaat en gezondheid.

De Ontwerp-Nota Ruimte verbindt economische weerbaarheid aan 'open strategische autonomie: economische weerbaarheid binnen een sterke interne Europese markt. Meer strategische autonomie brengt ruimtelijke opgaven met zich mee voor economie, voedsel, water, defensie, energie en grondstoffen'. Voor veel van die opgaven biedt Noord-Holland Noord innovatieve clusters en ruimtelijke kansen.¹⁶

Noord-Holland Noord kan een bijdrage leveren bij ten minste vijf nationale belangen die de weerbaarheid van Nederland en Europa dienen:

- 'Voedselzekerheid en een duurzame voedsel- en agroproductie' vanwege de hoge agrarische productie en het vermogen om (zowel op het veld als in het lab) te komen tot innovatieve oplossingen als reactie op veranderende condities;
- 'Een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening en bijbehorende energiehoofdinfrastructuur' vanwege de ligging aan zee, de rol van de zeehaven en luchthaven Den Helder voor de offshore voor de windparken op zee, en

de aanwezigheid van veel innovatieve bedrijven in deze sector, onder meer aan de Energy & Health Campus in Petten en in de Boekelermeer in Alkmaar en Heiloo;

- 'Nationale veiligheid en ruimte voor militaire activiteiten' vanwege de marinehaven in Den Helder en de mogelijkheden om zowel militaire als maritiem-industriële activiteiten verder uit te bouwen rond de luchthaven Den Helder, met laagvlieggebieden voor helikopters, schietterreinen Petten en Breezanddijk, corridors voor maritieme drones en een amfibisch oefenterrein;
- 'Een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit' (waarin cyberveiligheid een belangrijk aspect van weerbaarheid is) vanwege de datacenters in Hollands Kroon en het ICT-cluster rond Alkmaar;
- 'Een toekomstbestendige, circulaire economie' vanwege ontwikkelmogelijkheden in de Boekelermeer voor industrie die afhankelijk is van gebieden met hoge milieucategorieën.

Samen met Rijkspartijen gaan we in het Ontwikkelperspectief uitwerken hoe Noord-Holland Noord deze rollen het beste kan vervullen én wat daarvoor nodig is. Rijk en regio groeien samen toe naar een 'nationaal bod': wat kan Noord-Holland Noord betekenen voor Nederland als geheel en welke ruimtelijke voorwaarden zijn daaraan verbonden?

Verbinding met regionale behoeften

Voor een deel lopen nationale belangen samen op met regionale ambities, bijvoorbeeld bij groei van hoogwaardige werkgelegenheid. Bij andere nationale belangen kunnen spanningen ontstaan op het gebied van brede welvaart, zoals bij het uitbreiden van militair oefenterrein of extra ruimte voor datacenters. Om projecten met nationaal belang te versnellen en te realiseren, moet in een vroegtijdig stadium gewerkt worden aan bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak in de regio. Dat draagvlak ontstaat als we erin slagen nationale belangen te verbinden aan regionale behoeften.

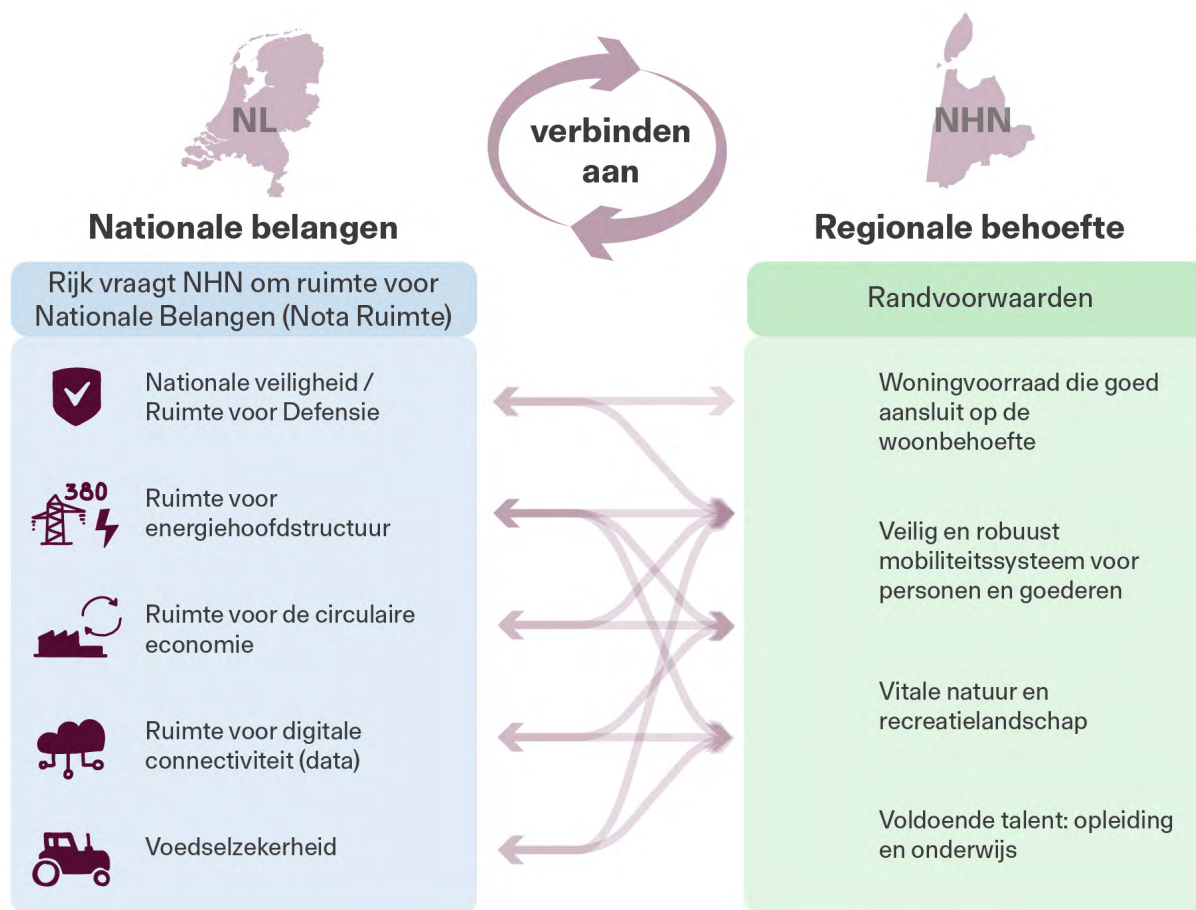
Voor een deel gaat dat om de randvoorwaarden waar ook de nationale projecten zelf baat bij hebben: investeringen in klimaatadaptatie, arbeidsmarkt, bereikbaarheid en een gezonde leefomgeving. Voor een deel gaat het ook om kleinschalige maatregelen zoals recreatieve routes en natuurontwikkeling. Daarmee willen we zoveel mogelijk voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen met een nationaal doel ten koste gaan van de brede welvaart op lokaal niveau.

Maatregelen om nationale belangen te versterken kunnen niet vanuit één enkel thema worden benaderd, maar vragen om een samenhangende aanpak en interdepartementale samenwerking. De Regio NHN wil bijdragen aan nationale belangen en staat open voor gesprek - vooral wanneer de betrokken ministeries die de randvoorwaarden leveren actief onderdeel zijn van dit proces

Voor het gezamenlijk opstellen van dit hoofdstuk in het Ontwikkelperspectief voert de regio in 2026 gesprekken met meerdere ministeries. Onderdeel van dat gesprek is om gezamenlijk formules te ontwikkelen over hoe nationale belangen kunnen worden verbonden aan regionale behoeften, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur & recreatie en opleiding & onderwijs.

Gebieden voor nationale belangen

In Noord-Holland Noord komen nationale belangen samen op vier gebieden. Voor deze wil de regio met het Rijk toewerken naar gezamenlijke ontwikkelprincipes of een ontwikkelbeeld. Eén gebied is uitgestrekt: het agrarische productielandschap. De andere drie zijn geconcentreerd rond knooppunten in het energienetwerk: het Maritiem Cluster in Den Helder, Agriport en de Boekelermeer.

De nationale belangen worden verbonden een regionale behoeften.

4.2 Agrarisch productielandschap

Een stabiele voedselvoorziening stijgt met stip op de bestuurlijke agenda. Niet alleen in Nederland; ook in de Europese Unie. De Europese Commissie beschouwt landbouw en voedsel als strategische sectoren en wil dat het concurrentievermogen en de duurzaamheid van agri & food op lange termijn wordt gewaarborgd, met aandacht voor innovatie en de bescherming van natuurlijke hulpbronnen.¹⁷

De landbouw krijgt te maken met sterk veranderende condities. Een toekomstbestendige sector anticipeert op de gevolgen van klimaatverandering en draagt bij aan een goede kwaliteit van bodem, water en natuur. Boeren kennen hun land als geen ander en zijn, vanuit de traditie van familiebedrijven, gewend om in generaties te denken. Innoverende agrarische ondernemers in deze regio zijn goed in staat zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

‘Groene’ biotechnologie ligt aan de basis van onze productielandbouw. Met precisieveredeling en duurzamere teeltmethoden wordt onze voedselvoorziening zowel duurzamer als zekerder. Binnen de groene biotechnologie behoren Nederlandse bedrijven actief in de groenteveredeling tot de absolute top. Van de twaalf grootste zaadbedrijven ter wereld komen er twee uit de Seed Valley van Noord-Holland Noord: Bejo Zaden en Enza Zaden. Technologische innovaties in deze sector zijn cruciaal.

Niet alleen groene biotechnologie wordt belangrijk, maar ook agrotechnologie, waarbij AI en robotica wordt ingezet voor een toekomstbestendig voedselsysteem. Hiermee worden productieprocessen in de land- en tuinbouw efficiënter, duurzamer en minder arbeidsintensief. In Noord-Holland Noord worden deze hoogwaardige technieken al in hoge mate toegepast, bijvoorbeeld met zelfrijdende robots die scannen welk plantje ziek is, en aan een laserstraal of een microdosis gewasbestrijding genoeg hebben om de ziekte te bestrijden.

Technologische ontwikkelingen, waaronder in de agritech, gaan vaak sneller dan de wet- en regelgeving die daarvoor ruimte moet bieden. Dit belemmert innovatiekracht bij (agrarische) ondernemers. Om het Nederlandse concurrentievermogen – waaronder dat van agrarische ondernemers – te versterken en tegelijkertijd voortgang te boeken op de grote maatschappelijke transities, is in wet- en regelgeving meer ruimte nodig voor innovatiekracht.

Samen met het ministerie van LNV gaan wij in 2026 verkennen of Noord-Holland Noord een regio kan worden om meer ruimte te bieden voor dit soort innovaties en experiment. Daarbij kan gedacht worden aan ruimte voor experimenteellocaties, zoals op het gebied van water en bodem voor open teelten. Zo kunnen agrarisch ondernemers sneller

bijdragen aan maatschappelijke doelen – reductie van gebruik bestrijdingsmiddelen en een betere waterkwaliteit – en werken zij toe naar aan een duurzaam voedselsysteem.

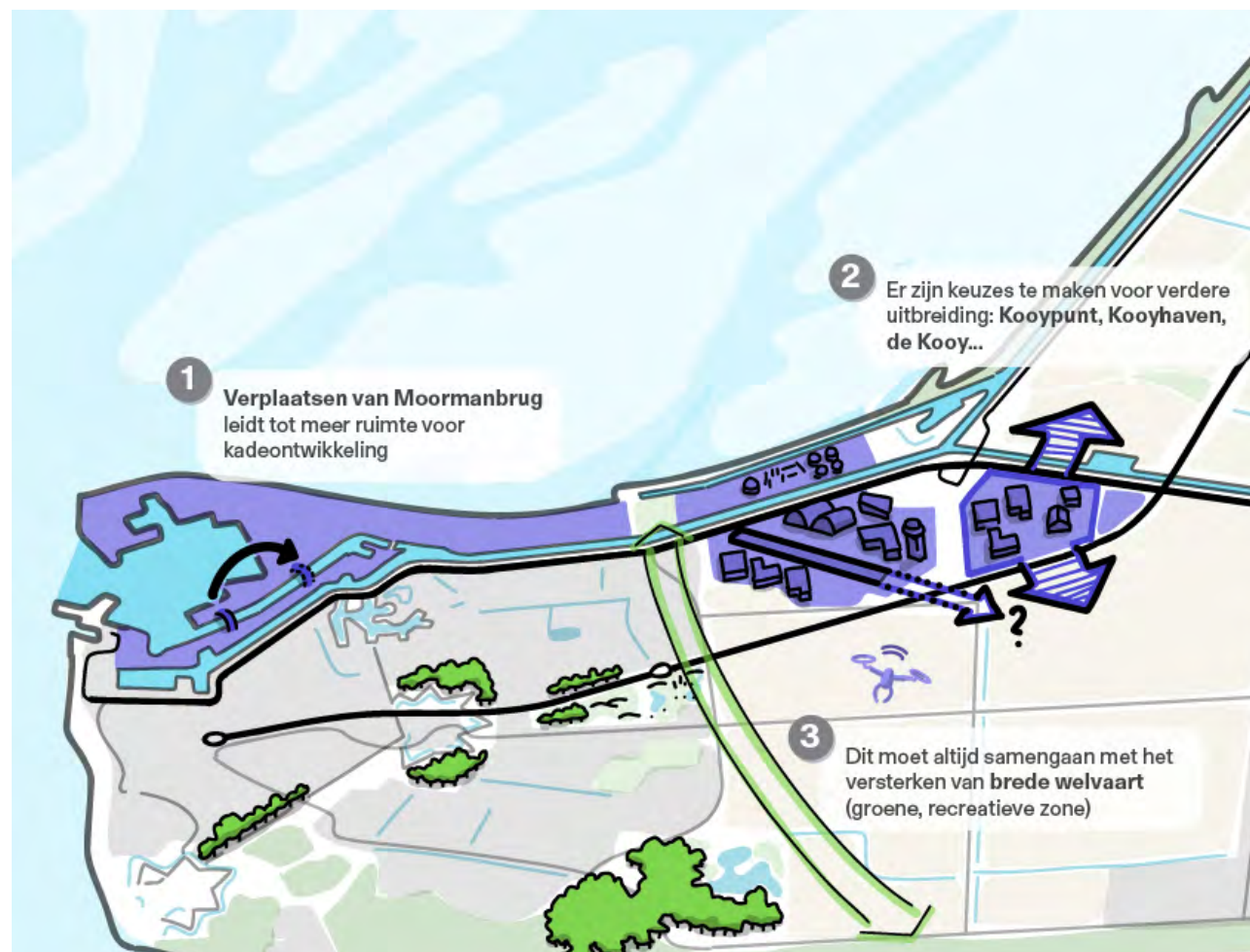

4.3 Maritiem cluster Den Helder

In Den Helder is het maritiem cluster sterk in ontwikkeling. De zeehaven heeft zich ontwikkeld als offshore- en onderhoudshaven, en maakt nu de omslag door van olie en gas naar windenergie en waterstof. Defensie breidt zijn marinebasis en zijn militaire activiteiten uit. Bedrijfsleven, opleidingen en de overheid werken samen aan hoogwaardige innovaties. De Helderse haven voorziet kortom in verschillende nationale opgaven en is daarmee in feite de zesde zeehaven van nationaal belang (naast de in de Ontwerp-Nota Ruimte aangewezen vijf).

Het Maritiem Cluster Den Helder bestaat uit drie elkaar versterkende pijlers die samen één geïntegreerd ecosysteem vormen:

- Zeehaven – ruggengraat van marine operaties én civiele offshore logistiek. Modernisering en uitbreiding van kades en faciliteiten versterkt zowel de militaire inzetbaarheid als de civiele energie en onderhoudsketen.
- Luchthaven – civiel militair luchtvaartknooppunt voor kustwacht, Frontex, en offshore logistiek, maritiem vliegkamp Defensie, en een proeftuin voor innovaties in onbemande luchtvaart.
- Kennishaven – publiek private samenwerking rond opleidingen, training en innovatie, onder meer via METIP, bestaande onderwijsinstellingen, en het toekomstige opleidings en maritiem innovatiecentrum in het 'Paleis', het voormalige Commandementsgebouw van de Marine.

Eigen aan het maritiem cluster is *dual use*: de combinatie van militair en civiel gebruik van voorzieningen en infrastructuur. Ze versterken elkaar.

Om de energietransitie en de uitbreiding van Defensie te accommoderen, heeft het maritiem cluster ruimte nodig. Er wordt met een aantal ingrepen in de infrastructuur (bruggen en tracés) gewerkt aan meer kaderuimte en betere bereikbaarheid voor de haven. Voor de ontwikkeling Maritiem Vliegveld De Kooy en Luchthaven Den Helder hebben Rijk, provincie en gemeente een intentieovereenkomst getekend. De Marine werkt in de haven van Den Helder samen met onderhoudsbedrijven in de *Maritime Maintenance Valley*¹⁸ aan een hogere materiële gereedheid van schepen en onderzeeboten. Verdere groei van de haven is nu niet mogelijk richting Waddenzee, maar voor de ontwikkeling van maritieme industrie en offshorebedrijven kan in de nabije toekomst wel meer ruimte worden gevonden rond Kooypunt, Kooyhaven en vliegveld De Kooy.

Europa en de NAVO zijn hard bezig hun defensie-uitgaven te verhogen. Dan is het verstandig om het geld niet alleen buiten Europa uit te geven, maar te zorgen dat investeringen ook maatschappelijk renderen. Daarvoor maken Nederland en Europa plannen voor het ontwikkelen van een innovatieve defensie-industrie. Met hoge R&D-uitgaven en

brede dual-use toepassingen, kunnen defensie-investeringen breed renderen. Het Maritiem Cluster Den Helder biedt met haar dual use van zowel zeehaven, luchthaven als kennishaven bij uitstek ruimte voor ontwikkeling van strategische innovaties, zoals de ontwikkeling van drone-ecosystemen of autonome maritieme systemen.¹⁹ Het Maritiem Cluster Den Helder wordt dan een innovatieve groeimotor voor de regio Noord-Holland Noord én voor Nederland.

Zo ontstaat een nieuw economisch perspectief in deze deelregio. Een weerbare en veerkrachtig wegennet en spoorinfrastructuur is daar voorwaardelijk voor, net als een veilige zeewering op lange termijn. Verbetering van de brede welvaart vraagt daarnaast om maatregelen op lokaal schaalniveau. De brede welvaart is gediend bij een gezond woon- en leefklimaat voor omwonenden. Daarom zijn naast de economische en militaire investeringen ook investeringen in groen en landschap noodzakelijk.

4.4 Agriport A7

Als het Rijk meegaat met het Regioadvies van de provincie, gemeente en waterschappen²⁰ gaat Agriport A7 in de gemeente Hollands Kroon zich sterk ontwikkelen als energieknooppunt. Hier moet volgens het Regioadvies zowel de aansluiting van Noord-Holland Noord op de nieuwe nationale stroomsnelweg van 380.000 volt (380 kV) komen als het aanlandingspunt in de regio voor op zee opgewekte elektriciteit. Mogelijk komt er ook een aftakking van het waterstofnetwerk.

Deze ontwikkeling als energieknooppunt ligt in het verlengde van de bestaande grootschalige complexen van Agriport, met name glastuinbouw en datacenters. Agriport heeft het gebied, waar toendertijd met landbouw weinig te verdienen was, een nieuwe economische toekomst gegeven. De huidige clustering van bedrijven levert voordelen op, zoals uitwisseling van warmte en gezamenlijke wateropvang en -opslag. Tegelijk zijn ze nadrukkelijk aanwezig in het open en agrarisch productieve polderlandschap.

De komst van de energievoorzieningen maakt Agriport tot een optie nieuwe energie-intensieve bedrijvigheid zoals extra datacenters en een waterstoffabriek (elektrolyser). Productie van waterstof is een mogelijkheid omdat het bijdraagt aan het regelbaar vermogen dat nodig is om energiepieken van wind op zee op te vangen.

Agriport is één van de twee plekken in Nederland waar hyperscale datacenters mogen worden gebouwd²¹. Datacenters vormen de digitale ruggengraat die de Nederlandse economie vitaal houdt. Zonder ruimte voor verdere groei van datacenters dreigt Nederland technische kennis en werkgelegenheid te verliezen²². Hiermee komt de verdere ontwikkeling van economisch sterke en relevante posities in fintech, cloud en AI onder druk te staan. Om te voorkomen dat Nederland in de toekomst te afhankelijk wordt van het buitenland, liggen investeringen in digitale infrastructuur voor de hand. De vraag die Rijk en regio de komende jaren gaan beantwoorden is: komen die op Agriport of elders?

Daarbij horen nog een paar andere vragen die beantwoord moeten worden: hoe dragen deze bedrijven bij aan de brede welvaart van Noord-Holland Noord? Welke gevolgen heeft uitbreiding voor de agrarische productie en het landschap, en welke investeringen in klimaatadaptatie zijn ervoor nodig?

Het is belangrijk dat ontwikkelingen bij Agriport worden gekoppeld aan investeringen in de leefbaarheid van de Wieringermeer als geheel, aangezien de impact op de ruimtelijke kwaliteit de gehele polder bestrijkt. Ontwerpend onderzoek, in uitvoering bij het rijksprogramma Mooi Nederland,²³ zal daarvoor in voorjaar 2026 aanknopingspunten bieden.

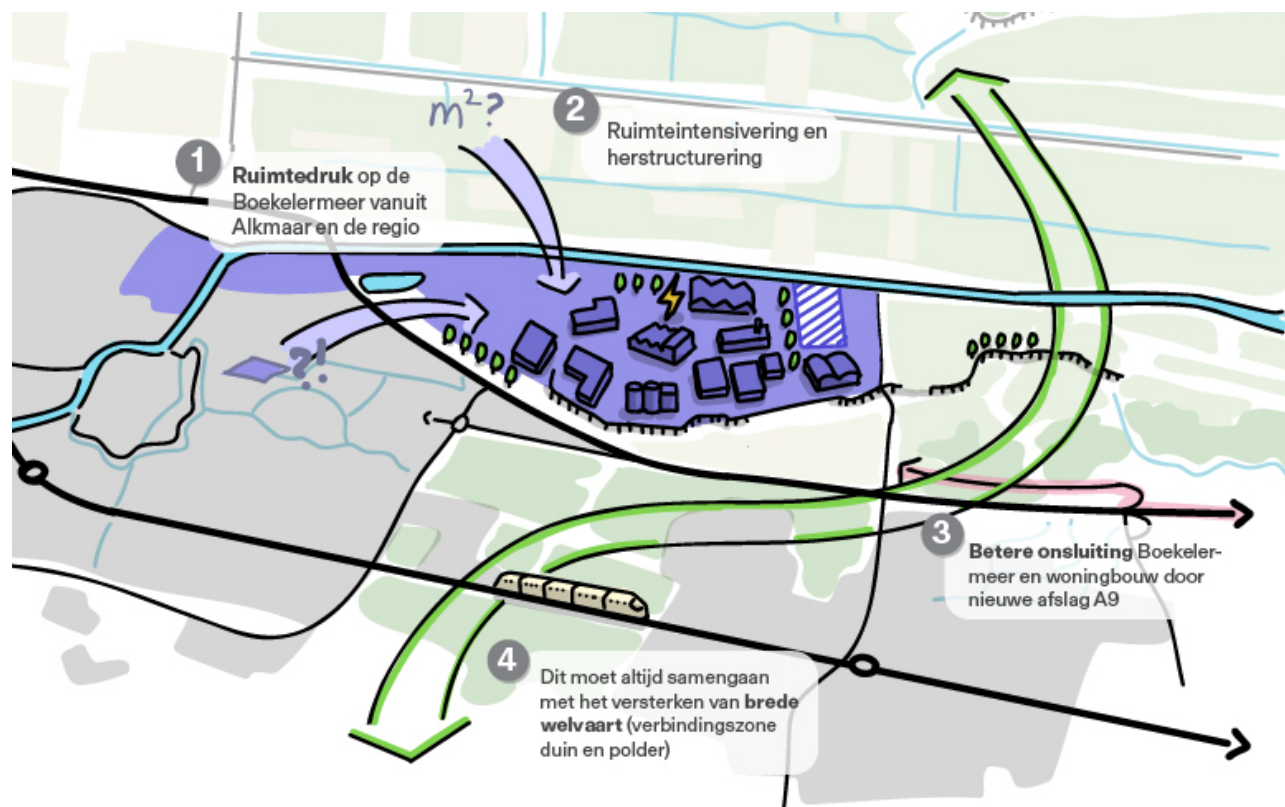
Een impuls aan de brede welvaart kan bijvoorbeeld worden gezocht in een robuustere groen- en waterstructuur. Dat biedt kansen voor meer zoetwateropslag en een grotere recreatieve en ecologische waarde. Onderdeel van zo'n structuur zijn vooroevers in het IJsselmeer. Deze dragen bij aan de waterveiligheid, de natuurkwaliteit en de aantrekkelijkheid van het landschap. Daarnaast kan worden gezocht naar constructies om de verdere ontwikkeling van Agriport te koppelen aan verbetering van de leefbaarheid in kernen, en te onderzoeken of warmtebronnen voor restwarmte kansen bieden voor stadswarmte voor Medemblik en Wieringerwerf.

4.5 Boekelermeer

Bedrijventerrein de Boekelermeer in Alkmaar en Heiloo ontwikkelt zich als energieknooppunt. Er komen veel faciliteiten samen: windmolens, een zonneweide, een bio-energiecentrale en warmtenet, en een uitgebreid gasnetwerk dat in de toekomst gebruikt kan worden voor waterstof of groen gas. Een deel van het terrein is in ontwikkeling als 'Energy Innovation Park'. Op langere termijn is een aantakking op de waterstofbackbone denkbaar.

In Noord-Holland Noord biedt de Boekelermeer de meest geschikte locatie voor de ontwikkeling van de circulaire economie. Het gebied heeft voldoende schaal om afval- en grondstofketens regionaal te sluiten en materialen te bewerken. De ligging aan het Noordhollands Kanaal zorgt voor goede aan- en afvoermogelijkheden. Bovendien beschikt het terrein over hoge milieucontouren, die noodzakelijk zijn voor circulaire processen als scheiding en productie van herbruikbare materialen.

De Boekelermeer groeit zo toe naar een zwaardere regionale betekenis, naast de functie voor de lokale bedrijvigheid. Om woningbouw mogelijk te maken moeten bedrijven elders uit Alkmaar en omgeving verhuizen. Daarvoor is een deel van de Boekelermeer nodig. Dat vraagt om een strategie van ruimtelijke reserveringen, herstructurering en intensiever gebruik van bedrijfskavels.

Om ook de regionale kansen in de circulaire economie en de energie waar te maken, kan uitbreiding worden overwogen. Voor een tweede voorwaarde, aansluiting op de A9, heeft het Rijk eind 2025 financiering toegezegd.

Een belangrijk aandachtspunt is het Beschermd Landschap. Dwars over het terrein loopt een stelsel van ecozones en groene verbindingszones. Voor de brede welvaart op lokaal niveau is het van belang om deze groenstructuur en de recreatieve fiets- en voetverbindingen te verbeteren bij eventuele uitbreiding van bedrijvigheid.

H5

Afmaken, koers houden en uitvoeren

Dit overdrachtsdocument wordt in 2026 verbeterd, verdiept en verrijkt tot een Ontwikkelperspectief NHN. We willen het uitbouwen tot een gemeenschappelijk perspectief van Rijk en regio. Zodra we het Ontwikkelperspectief hebben kunnen vaststellen, is het zaak om de uitgezette koers vast te houden en uit te voeren. Daarin is een centrale rol weggelegd voor de Regio NHN die recent is opgericht.

Afmaken

'Op weg naar een Ontwikkelperspectief NHN' is nog geen compleet koersdocument. Dit overdrachtsdocument is bedoeld als basis voor gesprekken met alle partijen die deze regio nodig heeft bij haar ruimtelijke ontwikkeling. In de periode tot en met juli 2026 gaan wij met veel partijen in gesprek om deze conceptkoers te verbeteren, te verdiepen en te verrijken. Ministeries worden actief betrokken en we verdiepen onze gesprekken met maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven.

Voor een aantal onderwerpen gaan wij bewust pas in 2026 het gesprek voeren, op basis van het overdrachtsdocument:

- Toerisme en recreatie is een onderwerp waar een Ontwikkelperspectief op hoofdlijnen uitspraken over kan doen. De vraag die de regio moet beantwoorden is: welke vorm van toerisme past het beste bij de regio die Noord-Holland Noord wil zijn? Het Ontwikkelperspectief kan richting geven: waar, voor welke vorm van toerisme, en in welke mate is de regio bereid is om schaarse middelen als ruimte en arbeid in te zetten voor toerisme en recreatie?
- Omgevingskwaliteit en cultureel erfgoed wordt in deze conceptkoers ook nog onvoldoende belicht. Samen met MOOI Noord-Holland gaan wij op zoek naar verdieping op dit onderwerp voor Noord-Holland Noord.
- Natuur, water, recreatieve netwerken: wij hopen van verschillende partijen meer inzicht

te krijgen over hun ambities op het gebied van recreatieve netwerken, natuurontwikkeling en het watersysteem. Deze inzichten willen we graag meenemen in de conceptkoers, omdat hoge regionale ambities voor wonen en werken ook vragen om extra inzet op opgaven als deze die wezenlijk zijn voor de kwaliteit van de leefomgeving.

In de voorbereiding van dit overdrachtsdocument zijn al verkennende gesprekken gevoerd met een groot aantal maatschappelijke organisaties en met het Rijk. Deze worden in 2026 geïntensiveerd. Daarmee willen we onder meer een stevigere basis leggen voor samenwerking en mogelijk triple helix-afstemming tussen overheden, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven in Noord-Holland Noord.

Naast het versterken van de regionale samenwerking legt het Ontwikkelperspectief ook een fundament voor samenwerking met het Rijk. In 2026 willen we het Ontwikkelperspectief NHN ontwikkelen als een gemeenschappelijk perspectief van Rijk en regio. Onder coördinatie van het Ministerie van VRO worden daarbij zeven ministeries betrokken. In dit traject moet ook worden uitgewerkt hoe Rijk en regio de komende jaren met elkaar in gesprek blijven en samen richting kunnen geven aan een gezamenlijke koers die nationale belangen verbindt aan regionale opgaven.

Koers houden

Het Ontwikkelperspectief wordt naar verwachting eind 2026 vastgesteld door de Colleges van Burgemeester en Wethouders van alle 17 gemeenten, het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland. De bestuurlijke samenwerking om de koers uit te voeren en de gemeenschappelijke ambities te realiseren, wordt georganiseerd op regionaal niveau. We hebben in Noord-Holland Noord al enige jaren ervaring in het werken als één gezamenlijke regio. Eind november 2025 hebben de zeventien gemeenten en de provincie een grote bestuurlijk stap gezet. De regio bestendigt haar samenwerking met de oprichting van een regiobureau NHN met een publieke stuurgroep als opdrachtgever. De bestuurlijke samenwerking wordt verstevigd met drie bestuurlijke platforms voor de thema's wonen, mobiliteit en economie.

Met een Ontwikkelperspectief NHN in voorbereiding voeren wij in 2026 het gesprek of en hoe de Regio Noord-Holland Noord een stap verder kan zetten om te werken vanuit één integrale koers. Het gaat dan om vragen als: Hoe kan de regio de komende jaren koers houden? Hoe en waar bespreekt de regio voortgang op onderdelen, en hoe kan de regio bijsturen wanneer dat nodig is? Dat zou kunnen door bijvoorbeeld één of twee keer per jaar integraal de voortgang van de koers van de regio te bespreken

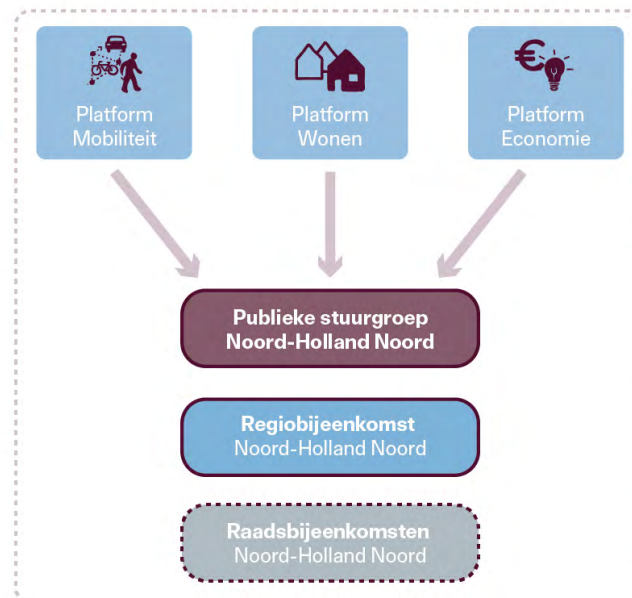
met de thematrekkers en wethouders die in de regio betrokken zijn bij ruimtelijke ordening.

De wijze waarop de Regio NHN zich organiseert — alleen thematisch of ook integraal — bepaalt hoe het Ontwikkelperspectief verder wordt uitgewerkt. Zonder integrale afstemming wordt een Uitvoeringsagenda NHN de optelsom van drie afzonderlijke agenda's: wonen, economie en mobiliteit. Kiest de regio voor verdere doorontwikkeling en maakt het plek voor een eigen integraal bestuurlijk platform, dan kan er ook een integrale Uitvoeringsagenda worden opgesteld, die een basis legt voor Regionale Investeringsagenda's (RIA)²⁴ met het Rijk. Een integraal bestuurlijk platform vormt bovendien de beste uitgangspositie voor het gesprek met het Rijk, zeker als Noord-Holland Noord door het Rijk wordt aangewezen als NOVEX-gebied²⁵.

Uitvoeren

Om de ambities zoals beschreven in deze conceptkoers uit te voeren, werken we in Noord-Holland Noord al goed samen op de thema's wonen en mobiliteit. Voor woningbouw liggen meer dan voldoende plannen klaar die worden uitgewerkt tot project- en investeringsbesluiten. Daardoor kan tempo worden gemaakt in de uitvoering.

Vanuit het Platform Mobiliteit kunnen we samen met het Rijk stap voor stap toewerken naar het verbeteren van bereikbaarheid in Noord-Holland

Noord, gebaseerd op reële behoeften en verwachte ontwikkelingen. De Bereikbaarheidsvisie NHN legt daarvoor de basis en met het Ontwikkelperspectief NHN zullen we de stip aan de horizon nog wat verder in de toekomst leggen.

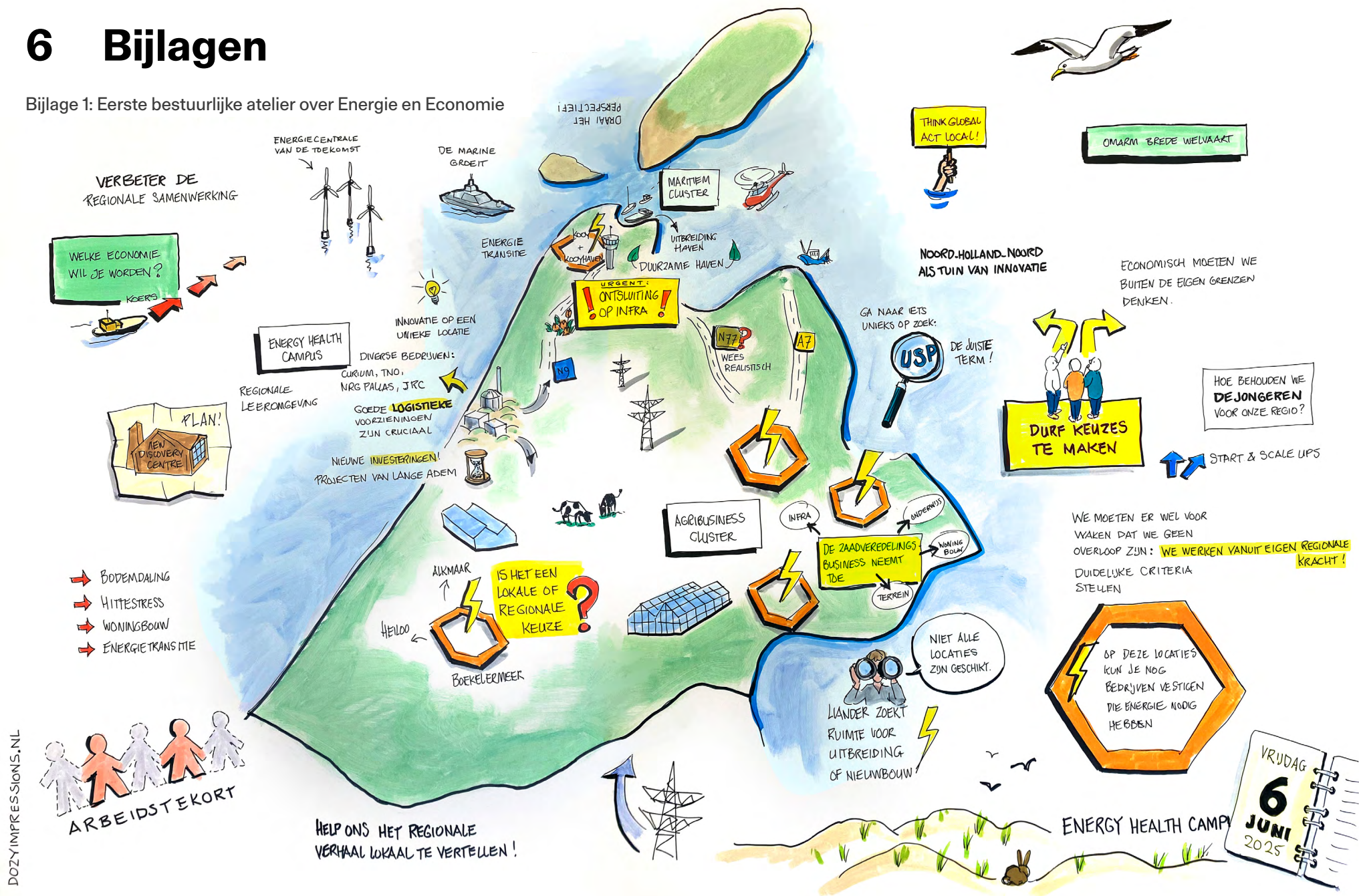
Voor het Platform Economie wordt in deze conceptkoers een grote ambitie neergelegd. Om gezamenlijk de ambitie van structurele werkgelegenheidsgroei waar te maken, is een omvangrijk programma nodig waarin op strategische locaties tijdig ruimte wordt gecreëerd, en waarin intensief wordt samengewerkt met vele partijen vanuit het beroepsonderwijs, de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven.

Voor de aanpak van het landelijk gebied hebben we nog geen bestuurlijk platform. In deze conceptkoers worden echter wél ontwikkelingen benoemd waarbij de regio belang heeft om richting te geven en samenwerking te organiseren. In een regio waar het grootste deel van het oppervlak agrarisch wordt benut, waar agrarisch ondernemerschap het landschap mede vormgeeft en nauw verweven is met de regionale economie, ligt het voor de hand om regelmatig regionale bestuurlijke gesprekken te voeren over het landelijk gebied.

De regio kan hierbij leren van andere regio's, zoals de regio Foodvalley, waar al wordt gewerkt vanuit één gezamenlijk programma voor het landelijk gebied. Voor de vraag of de regio NHN ook plek kan of moet gaan bieden voor een bestuurlijk platform voor de aanpak landelijk gebied is een gesprek dat wij in 2026 gaan voeren met partijen die op dit onderwerp actief zijn zoals Greenport NHN, landschapsorganisaties en de provincie Noord-Holland.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Eerste bestuurlijke atelier over Energie en Economie

[illegible]

Congres Krachtig Noord-Holland Noord: “Samenwerken, ruimte maken en aanpoten”

14 november 2025

Op vrijdag 14 november 2025 kwamen bestuurders, politici, ambtenaren en vertegenwoordigers van bedrijven en organisaties bijeen tijdens het congres Krachtig Noord-Holland Noord. Centraal stond de intensieve samenwerking tussen de regio's Kop van Noord-Holland, Regio Alkmaar, Regio Westfriesland, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland.

Onder het motto 'samenwerken, ruimte maken en aanpoten' werden de grote regionale uitdagingen besproken: woningbouw, bereikbaarheid, landbouw, water, natuur, economie, energie en defensie. De uitkomsten van de gesprekken vormen de basis voor het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord, waarin partijen vastleggen hoe zij de komende jaren samen optrekken.

Keuzes maken

Tijdens de opening schetste Esther Rommel, gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland, de urgentie: “Als we alle ambities willen realiseren, komen we 27% aan grondoppervlakte tekort.” Petra Bais, wethouder van Den Helder en voorzitter van de stuurgroep van het Ontwikkelperspectief, benadrukte dat het daarom belangrijk is om keuzes te maken. Dat moet in gezamenlijkheid gebeuren: “Deze opgaven overstijgen gemeentelijke en

regionale grenzen. We moeten het samen doen.”

Anja Schouten, burgemeester van Alkmaar en voorzitter van Krachtig Noord-Holland Noord, voegde toe dat democratische borging cruciaal is: “We moeten gemeenteraden en Provinciale Staten goed betrekken bij deze besluiten.”

Cultureel geograaf Lisa Timmerman van Stichting Mooi Noord-Holland wees op de rijke geschiedenis van het gebied. Het uitdagende landschap heeft door de eeuwen heen een cultuur van “leef, inventiviteit en aanpoten” gevormd. Die mentaliteit kan van pas komen bij het aanpakken van de ruimtelijke uitdagingen van nu.

Ugur Pekdemir, coöperatief directeur van de Rabobank Noord-Holland Noord, hield een inspirerend betoog waarin hij de regio's opriep om de krachten te bundelen. Volgens hem zit de kracht in een combinatie van 'leiderschap en coalitievorming' en is het hard nodig om allemaal hetzelfde verhaal te gaan vertellen.

Succesvolle samenwerking

In het afsluitende panel deelden sprekers uit andere regio's hun ervaringen. Arie Slob, speciaal gezant van de Regio Zwolle, benadrukte dat intrinsieke

motivatie de sleutel is: “Je moet echt gemotiveerd zijn om vol voor samenwerking te gaan.” Emiel Reiding, voormalig directeur van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), voegde toe: “Gemeenten moeten inzien dat wat goed is voor de regio, ook goed is voor henzelf.”

Lousanne Boeijen, directeur van het programmabureau Noordzeekanaalgebied (NZKG), riep de aanwezigen op om te werken aan een gemeenschappelijk verhaal: “Zorg dat iedereen uit de regio dat verhaal straks kan vertellen, met duidelijke doelen.”

Vervolg

De komende periode gaan de gesprekken verder, met als doel te komen tot een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord. Dit document zal als leidraad dienen voor de samenwerking in de regio op de grote thema's. De betrokken partijen blijven in gesprek om de ambities waar te maken.

Congres Energie

Congres Landbouw en Water

Noten

- 1 De regio groeit tot 2040 ongeveer op het tempo van het WLO -scenario Hoog (2025). In dat hoge scenario groeit Noord-Holland Noord in het jaar 2050 naar 90.000 extra inwoners, en de beroepsbevolking neemt toe met 45.000 extra potentiële arbeidskrachten. In het WLO- scenario Hoog neemt het aantal banen in NHN slechts toe met 20.000, waarvan 18.000 in de zorg. De overige 25.000 zijn in dat beleidsvrije scenario (waarin de trend in Nederland wordt doorgetrokken) aangewezen op werk buiten de regio. Dat is een trend die wij willen veranderen.
- 2 Voor het Rijk is dit de belangrijkste reden om het stimuleren van deze regio (zoals nu op grond van de Woondeal) na 2040 niet voort te zetten. Het Rijk geeft aan op lange termijn geen middelen te hebben om de infrastructuur richting de MRA te versterken. Vooral rond het Noordzeekanaal zijn dan zeer kostbare investeringen nodig. In het Vista-model van de Ontwerp-Nota Ruimte beschrijft het Rijk Noord-Holland Noord als regio om in de toekomst verder te 'versterken'. Daarin wordt voor woningbouw ingezet op 'passend bij de veranderende demografische omstandigheden en de toekomstige erkegelegenheid'. De regio Noord-Holland Noord betreurt dit, en heeft in haar reactie aan het Rijk gevraagd om ook op langere termijn gestimuleerd te worden volgens de strategie 'stimuleren' van het Vista-model, gericht op 'doorontwikkelen naar meer complete regio's met evenwichtige mix aan wonen, werken, voorzieningen en groen'. In dit Ontwikkelperspectief beslechten wij deze tegenstelling nog niet, maar scharen wij regio en Rijk achter een gemeenschappelijke opgave, het verbeteren van de woon-werkbalans – als noodzakelijke voorwaarde om een toekomstige generatie de keuze te bieden om in de toekomst meer of minder woningen in deze regio te ontwikkelen.
- 3 In de cijfers van het WLO worden Uitgeest en Castricum niet meegerekend bij de regio Noord-Holland Noord. Wordt de groei en ontwikkeling van de bevolking wel meegerekend dat valt het WLO (hoog) scenario iets hoger uit, maar dat verandert niet de essentie van de ambitie in NHN.
- 4 Voor meer inzicht: lees het rapport 'Noord-Holland Noord als tuin van innovatie' (2023) van RaboResearch.
- 5 Voor meer inzicht: lees het rapport 'Noord-Holland Noord als tuin van innovatie' (2023) van RaboResearch.
- 6 RaboResearch draagt In het rapport 'Groeien en

bloeien in de tuin van innovatie' (2025) het thema weerbaarheid voor als verbindend narratief voor de regio Noord-Holland Noord. In 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief voor NHN' maken wij daarin een eerste stap. Deze kan in het definitieve Ontwikkelperspectief NHN nadrukkelijker worden uitgewerkt.

7 In het rapport-Wennink 'De route naar toekomstige welvaart' (2025) worden vier domeinen genoemd om op in te zetten. Op al deze domeinen beschikt Noord-Holland Noord over sterke innovatieve clusters: Digitalisering & AI (Agriport en regio Alkmaar); Veiligheid & Weerbaarheid (Maritiem Cluster Den Helder); Energietechnologie (Maritiem Cluster, Agriport, Boekelermeer) Life Sciences & Biotechnologie (Energy & Health Campus Petten, en de zaadveredelingsbedrijven verenigd onder de naam Seed Valley).

8 Zie [Gezonde leefomgeving en kwetsbaarheid Noord-Holland Noord: een ruimtelijke analyse](#), RIVM (december 2024)

9 Bij een gezonde leefomgeving hoort ook het veilig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zodat agrariërs en omwonenden geen nadelige gevolgen ervaren voor hun gezondheid. In Noord-Holland is onrust ontstaan over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ten tijde van het opstellen van het RIVM-rapport was er onvoldoende kennis om een relatie te leggen tussen gewasbeschermingsmiddelen en gezondheid op populatieniveau.

10 Zie rapport Raboresearch 'Noord-Holland Noord als tuin van Innovatie' (2023) waarin het MKB wordt beschreven als 'hidden champion' van deze regio.

11 Voor meer achtergrond over creatieve en productieve wijken zie: Ruimte voor de Economie van Morgen, gemeente Amsterdam (2017).

12 Zie [Kansenkaart ontsluiting Houtribdijk voor bestuurders SED-gemeenten](#)

13 Bereikbaarheidsvisie Noord-Holland Noord (2025).

14 Witteveen + Bos, CLM en Decisio, Economisch onderzoek landbouw Noord-Holland Noord (2025).

15 RaboResearch, Groeien en bloeien in de tuin van innovatie (2025).

16 Zie [Visie voor landbouw en voedsel](#)

17 Zie [Maritime Maintenance Valley van marine en industrie krijgt vorm](#)

18 In het rapport-Wennink 'Route naar toekomstige welvaart' (2025) wordt Nederland geadviseerd om in kader van extra uitgaven voor defensie te investeren in een eigen Nederlandse defensie-industrie.

19 Regioadvies Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) & 380 kV Netuitbreiding Noord-Holland-Noord, opgesteld door provincie Noord-Holland in samenwerking met alle betrokken gemeentes en waterschappen, december 2025.

20 Besluit Kwaliteit Leefomgeving, par. 5.1.7.7.

21 Zie rapport-Wennink 'Ruimte naar toekomstige welvaart' (2025).

22 Werkboek Wieringermeer – handelingsperspectief voor de polder, Werkplaats Wieringermeer MooiNL, nog te publiceren.

23 De Regionale Investeringsagenda (RIA) volgt op een Ontwikkelperspectief en een Uitvoeringsagenda. De RIA brengt de belangrijkste investeringsbehoeften vanuit samenhang in kaart. Het vormt daarmee een belangrijke schakel in het realiseren van de gezamenlijke koers in een (NOVEX-)gebied. Het accent ligt op projecten die fysieke ingrepen in de leefomgeving betreffen, waarvoor samenwerking tussen Rijk en regio noodzakelijk is. Deze projecten zijn van nationaal belang en dragen bij aan een gezondere, meer leefbare en toekomstbestendige regio.

24 NOVEX staat voor Nationale OmgevingsVisie EXecutiekraft. Het programma NOVEX is in het leven geroepen om het uitvoeren van al het nationale beleid met een effect op de ruimtelijke inrichting van Nederland te verbeteren. NOVEX-gebieden zijn gebieden die extra aandacht van het Rijk en gezamenlijke uitwerking vragen omdat er veel opgaven van nationaal belang samenkomen.

25 Zie [Landbouw en vitaal platteland](#)

Colofon

Dit is een product van de Regio NHN.

Gezamenlijk opgesteld door:

Gemeenten in de Regio Alkmaar:

- Gemeente Alkmaar,
- Gemeente Bergen,
- Gemeente Castricum,
- Gemeente Dijk en Waard,
- Gemeente Heiloo,
- Gemeente Uitgeest,

Gemeenten in de Regio Kop van Noord-Holland:

- Gemeente Den Helder,
- Gemeente Hollands Kroon,
- Gemeente Schagen,
- Gemeente Texel,

Gemeenten in de Regio Westfriesland:

- Gemeente Drechterland,
- Gemeente Enkhuizen,
- Gemeente Hoorn,
- Gemeente Koggenland,
- Gemeente Medemblik,
- Gemeente Opmeer,
- Gemeente Stede Broec,

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier,

Provincie Noord-Holland.

Met medewerking van:

- PosadMaxwan,
- Bureau Westerlengte,
- en iedereen die heeft bijgedragen in gesprekken en werkateliers.

Voor reacties mail naar:

ontwikkelperspectief.nhn@noord-holland.nl

